

Inga stämplar, tack!

En kartläggning av hur ungdomar som tillhör en sexual- eller könsminoritet uppfattar sitt bemötande i en heteronormativ miljö.

Malin Eriksson

Examensarbete för Samhällspedagog (YH)

Utbildningsprogrammet för Medborgaraktivitet och ungdomsarbete

Åbo 2012

EXAMENSARBETE

Författare: Malin Eriksson

Utbildningsprogram och ort: Medborgaraktivitet och ungdomsarbete, Åbo

Inriktningsalternativ/Fördjupning:

Handledare: Mona Bischoff

Titel: Inga stämplrar, tack! En kartläggning om hur ungdomar tillhörande en sexuell- eller
könsminoritet upplever sitt bemötande i en heteronormativ
miljö

Datum 16.12.2011

Sidantal 48

Bilagor 1

Sammanfattning

Denna kvantitativa forskning gjordes hösten 2011 inom Turun SETA och studentföreningen homoglobiini för att utreda hur unga som tillhör en sexuell- eller könsminoritet upplever sitt bemötande i en heteronormativ miljö. Syfte var att kartlägga om det finns utrymme för förbättring inom området och om en samhällspedagog kan lära sig ett mer könsneutralt bemötande. Som arbetsmetod användes enkät på grund av att ämnet var känsligt och privat. Arbetets bakgrund ligger i en berättelse om en ung homosexuell man som var nära att dö på grund av att han inte hittade en kanal för hjälp och stöd.

Resultaten visar att de flesta önskar att man skulle kunna frångå det heteronormativa tankesättet och fokusera mer på individen. Även sexualundervisningen i skolan kritiserar. Familjens och vännernas betydelse framträder i kartläggningen likväl önskemål om attitydförändring i den heteronormativa miljön.

Språk: Svenska Nyckelord: Kön sensitivitet, sexuella minoriteter , heteronormativitet, ungdomar

---

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Malin Eriksson

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Kansalaisaktivismi ja nuorisotyö. Turku

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot:

Ohjaajat: Mona Bischoff

Nimike: Inga stämplat, tack! En kartläggning om hur ungdomar tillhörande en sexuell eller könsminoritet uppfattar sitt bemötande i en heteronormativ miljö.

Päivämäärä	16.12.2011	Sivumäärä	48	Liitteet	1

Tiivistelmä

Työn tarkoitus oli kartoittaa miten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt kokevat, että heitä kohdellaan heteronormatiivisessa ympäristössä. Työn taustana on kertomus nuoresta homoseksuaalisesta miehestä joka melkein tappoi itsensä, koska ei löytänyt sopivaa kanavaa tuelle ja avulle. Jotta työ vastaisi tarkoitustaan, tutkimus toteutettiin yhdessä Homoglobiinin ja Turun SETAn kanssa, erityisesti siksi, että moni kokee aiheen araksi.

Tulosten perusteella ilmeni että moni nuori on sitä mieltä, että heteronormatiivisuus sietäisi jäädä unholaan. Jokainen ihminen tulisi kohdata yksilönä ilman perusolettamusta, että hän on hetero. Myös perheen ja ystävien merkitys on nostettu esille. Seksuaalikasvatus on myös vastaajien mielestä ongelmallinen ja hetkittäin ahdistava. Työ toteutettiin kvantitatiivisen kyselylomakkeen ja kolmen haastattelun avulla.

Kieli:	Ruotsi	Avainsanat:	seksuaalivähemmistö, sukupuolisensitiivisyys, nuoret, heteronormatiivisuus

---

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
1.1 <i>Syfte och frågeställningar</i>	6
1.2 <i>Definitioner, begrepp och avgränsningar</i>	7
1.3 <i>Arbetets uppdelning</i>	8
2. DEN SEXUELLA MÅNGFALDEN	8
2.2 <i>Seta rf.</i>	10
3. DET HETERONORMATIVA TANKESÄTTET	10
3.1 <i>Att komma ut ur skåpet och hitta sig själv</i>	12
4. VÄNNERNAS OCH FRITIDENS BETYDELSE FÖR UNGDOMAR	13
5. METOD	15
5.1 <i>Val av metod och urval</i>	16
5.2 <i>Utformning av enkäten</i>	16
5.3 <i>Pilotundersökning</i>	19
5.4 <i>Utföring av undersökning</i>	20
5.5 <i>Bearbetning av materialet</i>	20
5.6 <i>Validitet och reliabilitet</i>	20
6. REDOVISNING AV RESULTATEN	21
BAKGRUNDSFRÅGOR	22
7. TOLKNING OCH ANALYS	35
8. AVSLUTANDE DISKUSSION	38
Källförteckning	40

1. INLEDNING

Detta slutarbete tog form då jag bekantade mig med en ung man, som berättade om sin process att ”komma ut ur skåpet”. Han hade haft en besvärlig barndom med omhändertagande och omplacering hos morföräldrarna, som var konservativt kristna och tyckte att homosexualitet är en synd. Mannen berättade om hur han inte vågade berätta åt någon om sina känslor eller tankar. Han kände sig missplacerad och ensam i en värld av stereotypier. Då gjorde han vad många före honom gjort, han knöt en snara och trädde den över huvudet. Om det inte skulle ha varit för att hans rumskamrat på boendet just då traskade in och kvicktänkt räddade den unga mannen så skulle hans berättelse ha blivit ett stumt vittnesbörd av en individ som var borttappad i sin egen identitet. Den unga mannen kämpade länge med sin orientering, men klarade till sist av att säga; ”jag är en homosexuell man”. Trots detta har han valt att inte berätta åt sina morföräldrar om sin sexuella identitet berättar han i en intervju, *”jag vill inte ge dem en hjärtattack”, säger han. (ung man)*

Som en blivande samhällspedagog med erfarenhet av ungdomsarbete blev jag bestört, finns det flera som känner som han? Trots att media blivit allt öppnare för homosexualitet så kan det ännu vara svårt för en ung person att ”komma ut ur skåpet”. Temat för detta slutarbete bottenar i en önskan att få besked om hur det är ställt, hur uppfattar homosexuella ungdomar att de bemöts i ett heteronormativt samhälle?

Jag kontaktade SETA r.f (Seksuaalinen Tasavertaisuus)), som betraktade temat som mycket angeläget och ville samarbeta. Jag vände mig också till studentföreningen homoglobiini, som är en studerandeförening i Åbo för studerande som tillhör en sexuell eller könsminoritet. Anonymiteten var viktig, därför valde jag en kvantitativ forskningsmetod. Som stöd för arbetet har även tre (3) ostrukturerade intervjuer gjorts. Den första gjordes med den unga mannen som inspirerade till detta arbete, hans berättelse kommer i största del att utges i citat eftersom jag vill framföra den styrka samt den hopplöshet som han kände. De två övriga intervjuerna är gjorda med två homosexuella pedagoger, som båda arbetar dagligen med ungdomar. Deras tankar kommer också till största delen att återges som citat, eftersom jag vill framföra dem som berättare och ifrågasättare i detta arbete.

Diverse kampanjer som delvis stöder den ungas sexuella identitet finns och stöds öppet av till exempel minister Alexander Stubb i Finland. Sådana kampanjer är ”Kaikki muuttuu paremmaksi”, som ursprungligen startade i USA som en motreaktion på flera självmord utförda av homosexuella unga. Den drygt åtta minuter långa kampanjvideon innehåller snuttar av olika berättelser om hur allt blir bättre och förstärker även den frågeställning arbetet har. Filmen har setts av 70 000 personer. (Kaikki muuttuu paremmaksi, kampanjvideo)

Det finns också en hel del kampanjer mot homosexualitet. I dem deklarerar att homosexualitet är en sjukdom, som man kan tillfriskna från. Dessa kampanjer förekommer bland annat på det sociala mediet facebook. En sådan kampanj dök upp under våren 2011 då ”Älä alistu” kampanjen startade och väckte mycket känslor i det finska samhället. Kampanjen drevs av en frikyrkoförsamling. (Keskisuomalainen 2011)

Homosexualitet var klassad som en mental sjukdom i Finland ända till 1981 och ansågs vara ett brott ända till år 1971. (SETA, broschyr 2)

I kapitel ett (1) berättas om syftet och frågeställningarna, i kapitel två (2) – fyra (4) berättar jag om situationen i nuläget samt heteronormativitet som begrepp. I kapitel fem (5) redovisas metoden, utformning av enkäten och hur arbetet bearbetats. I kapitel sex (6) redovisar jag resultaten och i kapitel sju (7) analyserar jag slutsatsen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Den samhälleliga debatten och berättelsen om den unga mannen väckte intresset för denna utredning, jag ville klargöra hur den unga sexuella minoriteten anser sig bemötas i det heteronormativa samhället. Det är bra att forskaren själv intresserar sig för ämnet och det har en samhällelig och vetenskaplig betydelse (Hirsijärvi m.fl 1997:67). Denna kartläggning är även aktuell i Finlands politiska debatt.

Syftet med detta arbete är att klargöra hur LHBTIQ ungdomar (begreppet LHBTIQ är ett begrepp seta rf använder och kommer att förklaras senare i arbetet) uppfattar att de bemöts? (seta) Har den sexuella läggningen betydelse eller bemöts dessa ungdomar öppet och på samma sätt som heterosexuella ungdomar? Jag har använt mig av två frågeställningar, hur de unga uppfattar sig själva samt det bemötande de får och hurdana kanaler de anser sig behöva som stöd för sin sexuella identitetsutveckling. Eftersom

familjen och skolan spelar en stor roll i en ung persons liv så har jag även använt dem som svarsalternativ i vissa frågor. Frågeställningen är att de flesta känner som den unga mannen jag presenterade i inledningen. Med denna kartläggning vill jag bidra till att de personer som arbetar med barn och unga skall kunna uppfatta vikten av könssensitivitet.

Med mitt arbete vill jag bidra till att man noterar mångfalden och inte utgår ifrån ett heteronormativt antagande utan istället bemöter ungdomar som de är utan förutfattade meningar om deras kön och sexuella preferenser. Det ideala målet skulle vara att det heteronormativa tankesättet lämnas åt sidan och att man kunde bemöta individen på ett nytt sätt. (Jämsä 2008:21)<

1.2 Definitioner, begrepp och avgränsningar

Jag avgränsar min utredning till att gälla 16-25-åringar och med dem avser jag *ungdomar*.

Med *LHBTIQ* ungdomar syftar jag på det allmänna begreppet LHBTIQ som står för, Lesbisk, Homo, Bi, Trans, Interkönad och Queer. (SETA broschyr 2) Med *sexual- och könsminoriteter* syftar jag på alla som tillhör denna.

Med *Seta* avser jag Seksuaalinen Tasavertaisuus RY som är en förening för LHBTIQ personer som även bevakar deras intressen.

Med *Homoglobiini* avser jag studentföreningen i Åbo för sexuella- och könsminoriteter. Homoglobiini är en egen förening som vakar över studeranden som tillhör köns- och sexualminoriteters intressen.

Med *regnbågsföreningar* och *regnbågsbefolkning* avser jag föreningar samt personer som identifierar sig som LHBTIQ personer.

Med *omgivning* i detta arbete så syftar jag på ungdomarnas omgivning, deras skola, fritid och familj.

Med *heteronormativitet* anser jag den förutfattade meningen att alla personer är heterosexuella.

Med *könsminoritet* menas personer som är intersexuella, transsexuella eller annars anser sig vara utanför könsnormerna.

Med *regnbågsfamiljer* menas familjer varav båda vårdnadshavarna är samkönade och familjen har barn.

1.3 Arbetets uppdelning

I första delen presenteras arbetets frågeställning samt avgränsningar. I den andra delen redovisas den teoretiska del som stöder undersökningen och i det tredje kapitlet redovisas resultaten samt analysen.

Arbetets teoridel fungerar som stöd för enkätens formulering samt som hjälp för formuleringen av analysen. Att presentera olika regnbågsföreningars verksamhet är viktigt för slutresultatet eftersom det är frågan om ställen avsedda för ungdomar som behöver stöd och vill träffa andra i samma situation. I teoridelen behandlas även ungdomar, deras fritid samt olika benämningar för olika sexuella och könsminoriteter.

Heteronormativet för en heterosexuell är ingenting vi tänker på, men då tonåren i sig är en känslig tid så är det ännu viktigare att vara extra försiktig i sina antaganden då man arbetar med ungdomar. Man skall alltså inte utgå ifrån att alla pojkar tycker om flickor eller vice versa. Det är viktigt att vännerna ställer upp men föräldrarnas stöd är ändå det viktigaste för en ung homosexuell, endast 1/3 av alla unga homosexuella som försökt göra självmord har sina föräldrars stöd. (Ivalahti 1998:15).

-Min mamma reagerade inte bra då jag först kom ut, jag har inga syskon så hon ansåg väl att det var min plikt att föra släkten vidare och hon vägrade se att jag kan göra det trots att jag är homosexuell. Jag började med att säga att jag var bisexuell, det kändes för främmande att säga ordet homo. Hon tyckte jag var otacksam och ville inte veta av mig. (ung man)

2. DEN SEXUELLA MÅNGFALDEN

LHBTIQ används av SETA, medan många andra rörelser använder sig av sammanslagningen HBLT (=Homosexuell, Bi, Lesbisk, Trans). Den mest täckande är alltså LHBTIQ. LHBTIQ står för förkortningen Lesbisk, Homo, Bi, som alltså beskriver en sexuell läggning. En lesbisk person är en kvinna som känner sexuell attraktion gentemot andra kvinnor, en Homosexuell i denna mening syftar på en man som är sexuellt attraherad av män. Benämningen Homosexuell är ett övergripande begrepp som avser både lesbiska

och homosexuella. Bisexuella människor förälskar sig i människor, inte i kön och kan alltså ha relationer till både män och kvinnor. Även en pansexuell kan ses som en synonym för bisexualitet. En pansexuell person har ingen sexuell läggning och kan förälska sig i såväl män, kvinnor, transpersoner, transsexuella personer, Queer och intersexuella. TIQ åter står för sexuell identitet, varav T bokstaven står för Transgender, transkönade eller transvestiter. En transgender person uppfattar sig leva inom båda könen och representerar en helt egen könsuppfattning. Transkönade personer uppfattar sig leva i fel kön då till exempel en kvinna upplever sig vara av manligt kön trots att det biologiska könet är kvinnligt. En transvestit upplever sig både maskulin och feminin och ger uttryck för denna känsla genom att klä sig i kläder typiska för de båda könen. Intersexualitet, som bokstaven I står för, avser en person vars biologiska kön inte är så lätt att definiera, detta är något som blivit oklart redan i fosterstadiet. Q står för Queer som är en akademisk och politisk tanke som vill utmana det heteronormativa tankesättet genom att själv förbli otydlig i sin sexuella läggning och könsidentitet. (SETA, broschyr 1)

Finlandssvenskar är en minoritet på 5,4 % i Finland, och det uppskattas att det finns ungefär lika stor del homosexuella och att 2-3% är transpersoner. Samtidigt uppskattar man att de bisexuellas andel i Finland uppgår ungefär 30 %, vilket är en väldigt stor minoritet. Problemet är att man inte alltid kan uppskatta antalet eftersom ingen forskning gjorts. Ett annat problem är att en stor del bisexuella lever i heterosexuella förhållanden. Vem förutom de själva kan då definiera om de är bisexuella eller heterosexuella? (kvinna, intervju 23.9) En undersökning i tidningen Opettaja samtycker med dessa siffror då den sexuella minoriteten uppskattas vara 7-10% av befolkningen. (Mångfald ryms i skolorna)

2.1 Sexual- och könsminoriteters historia i korthet

Sedan år 2001 har samkönade par i Finland rätt att ingå ett registrerat partnerskap, innehållet i lagen sammanfaller ganska långt med äktenskapslagen. Homosexualitet har dock inte länge varit accepterat i Finland eftersom man först 1981 tog bort det från diagnoser inom sjukvård. År 1971 var homosexuella akter inte längre en kriminell handling. Tillsvidare får samkönade par inte adoptera eller vigas i äktenskap. (Lag om registrerat partnerskap 9.11.2001/950) Den andra april 2009 gjorde flera riksdagsledamöter i Finland ett nytt lagförslag som skulle ge samkönade par samma rättigheter som heterosexuella par har, det vill säga rätt att ingå äktenskap, adoptera och ta varandras namn. I ett registrerat partnerskap får man inte automatiskt ta varandras efternamn och har inte samma rättigheter som ett vigd par

har, men man får adoptera inom familjen. (eduskunta.fi och Lagen om registrerat partnerskap 9.11.2001/950). Efter riksdagsvalet våren 2011 togs den neutrala äktenskapslagen bort från regeringsprogrammet på Kristdemokraternas begäran, och flera politiker har förhållit sig negativt till detta lagförslag (Helsingin Sanomat 5.7.2011). Många av de som motsätter sig den neutrala äktenskapslagen menar att det är ett kort steg till att samhället borde godkänna polygamister och att samhällets moraliska grund förstörs.

2.2 Seta rf.

Seta som står för seksuaalinen tasavertaisuus är en registrerad förening som grundades år 1974 för sexuella och könsminoriteter. Seta är en takorganisation för 20 andra föreningar. Föreningen förklarar att dess målsättning är ett samhälle där alla är likvärdiga och har samma möjligheter och där varje individ kan må bra oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. (SETA.fi)

Seta arbetar för att ändra lagstiftningen och attityder bland annat genom utbildning och information samt genom att samarbeta med beslutsfattare och andra myndigheter. De senaste åren har Seta fokuserat mest arbete på regnbågsfamiljers rättigheter (samkönade par som har barn kallas regnbågsfamiljer), och på att främja likabehandling i arbetslivet och kämpa mot diskriminering. Seta samarbetar med andra aktörer såsom till exempel Allianssi r.y, Befolkningscentralen med flera. Seta finansieras bland annat med understöd av RAY Penningautomatföreningen) och undervisningsministeriet samt genom medlemsavgifter och stöd från kommunerna. Seta utbildar också ungdomsarbetare i frågor gällande hbtli-personer samt arbetar för ungdomar och utvecklar kamratgrupper och ungdomsaktiviteter som främjar lhbtqi-ungdomars liv och utveckling. (SETA.fi)

3. DET HETERONORMATIVA TANKESÄTTET

”När Lisa under kaffepausen berättar att hon och hennes man var på bio under veckoslutet, finns det inte många som tänker att hon berättar om sin heterosexualitet. Men då Lasse berättar att han och hans man var på bio på veckoslutet så är det inte alla som tänker på att han talar om sitt veckoslut” (Seta, broschyr 2)

Heteronormativiteten är ett svartvitt tänkande där man utgår från två kön, det manliga och det kvinnliga och att man inte kan vara bägge samtidigt, vilket är biologiskt omöjligt om personen inte är intersexuell det vill säga född med oklart kön. (Seta, broschyr 1) Man antar i detta tankesätt även att alla är heterosexuella och att detta beror på biologi och/eller naturen. Vanligtvis förnekar man existensen av andra sexualiteter och könsbegrepp eller betraktar dem som sämre än heterosexualitet. (seta, broschyr 2) Enligt Seta uppfattar man på arbetsplatser att alla som tillhör arbetsgemenskapen är heterosexuella och att könsuttrycken är antingen manligt eller kvinnligt. Detta tänkesätt råder även 'på stan', i skolor, på ungdomsgårdar, i praktiken överallt. Det kan vara inskränkande för vem som helst, men särskilt jobbigt för en person som tillhör en sexuell minoritet eller en könsminoritet (Mångfald ryms i skolorna).

I det heteronormativa samhället utgår man från att alla personer är heterosexuella och man undervisar om sexuella och könsminoriteter, men utgår från att ingen av åhörarna tillhör denna kategori. Man undervisar om tolerans gentemot denna minoritet. Det heteronormativa tankesättet leder ofta till missuppfattningar om vem lhbtqi-befolkningen består av. Dessa missuppfattningar kan leda till homofobi och transfobi, och då avses starkt irrationella negativa känslor gentemot personer som bryter mot köns- och sexualnormerna. Homofobi och transfobi kan ofta leda till kraftig diskriminering av lhbtqi -personer. Det är viktigt att minnas att homofobi och transfobi kan förekomma även bland köns- och sexualminoriteterna (Mångfald ryms i skolorna).

Köns- och heteronormativt tänkande kan leda bland annat till att man delar in människor efter kön och förväntar sig att individerna beter sig på ett sätt baseras endast på kön, exempelvis att pojkar klättrar i träd och flickor leker med dockor. Man gör även förutfattade slutsatser av människor som baserar sig på kön eller sexuell läggning. Det heteronormativa tankesättet utgår också från att man kan känna igen en person som tillhör en sexuell minoritet på utseendet. Personer som tänker heteronormativt kopplar till exempel homosexualitet starkt med enbart sexuellt umgänge och kan således ha svårt att umgås med personer som är homosexuella. Vissa heteronormativt tänkande undviker kroppskontakt med lhbtqi -personer på basen att de kanske smittar eller att den andra försöker göra sexuella närmanden. Man undviker också att diskutera parförhållanden och blir obekväm då den andra talar om sin samkönade partner. En heteronormativt tänkande person kan även uppfatta ömhetsbetygelser mellan samkönade par som motbjudande medan likadana ömhetsbetygelser mellan heteropar anses vara acceptabelt. Man låter även bli att uttala i sociala sammanhang att man understöder jämlikhet mellan heterosexuella

och sexual- eller könsminoriteter. I vissa fall kan det gå så långt att man undviker berätta att det finns samkönade par i ens vänskapskrets av rädsla för att bli stämplad (Mångfald ryms i skolan).

Det anses inte vara på sin plats att framhålla sin sexuella läggning på arbetsplatser eller i skolor (Mångfald ryms i skolan).

-Då jag träffar nya människor så brukar jag göra det väldigt tydligt att jag har en flickvän. Vanligtvis slutar människor att lyssna då och blir lite till sig, men för mig är det enklast att komma ut direkt än senare då man måste bryta antagandet om att jag skulle vara hetero. Visst är det jobbigt att komma ut gång på gång men det fungerar för mig. (kvinna)

Även läroböckerna är väldigt heteronormativa. De flesta läroböcker har två huvudrollsinnehavare, en man och en kvinna av finländsk bakgrund som tillhör medelklassen, trots att hela befolkningen ingalunda tillhör denna grupp. Jag brukar inte börja terminen med att säga åt alla nya elever att tjänare, jag är böj, men om nån elev frågar så nekar jag det inte. Mina kollegor vet om min man och har även träffat honom. Vissa elever har svårt att acceptera en homosexuell lärare och föräldrar ifrågasätter ibland material jag använder för inläring. Då jag uppmanat eleverna att läsa en bok skriven av en homosexuell författare så brukar jag ofta ha en pappa eller mamma som ringer och säger att deras barn inte skall läsa böglitteratur eller hjärntvättas till att bli homosexuell. Däremot vet jag att det funnits elever tillhörande en sexuell minoritet som tyckt att det varit bra med en homosexuell lärare och jag har även pratat mer med dem om deras livssituationer. (Man)

Enligt Gender and Education Association så är det heteronormativa tankesättet ett hierarkiskt sätt att exkludera och marginalisera sexual- och könsminoriteter i olika sociala situationer i samhället. (GEA 2011)

3.1 Att komma ut ur skåpet och hitta sig själv

De flesta som ingår i en sexuell minoritet berättar om sin läggning först åt sina vänner. Det är lättare att acceptera att en vän diskriminerar än att familjen vänder en ryggen. (Ivalahti 1998:11). Trots att vi lever på 2000-talet, då sexual- och könsminoriteter i princip är accepterade, kan det vara svårt för en ung person att bryta den heteronormativa normen. Det kan vara väldigt traumatiskt att komma ut om sin sexuella läggning till sin familj.

Trots samhällets tolerans saknar föräldrarna kanske förståelse för eller kunskap om sitt eget barn.

Det är vanligt att det sexuella uppvaknandet sker i puberteten då man är kring 12-16 år. Samhället och familjen har uppfostrat enligt den heteronormativa tanken. Då den unga börjar uppfatta sig stå utanför den normen kan det resultera i en identitetskris i vilken den unga är rädd och förnekar sig själv. (Vilkka 2010:131-133) I boken ”Komma ut” kan man läsa flera olika sätt att berätta för sin familj, bland annat har e-post använts och reaktionerna har varierat. Josefs föräldrar körde honom till akuten för att söka hjälp till hans sjukdom (Öhrman 2006:55-63).

Jag har väl alltid anat att jag var annorlunda, först kallade jag mig bisexuell, men med tiden skippade jag tjejer helt och sedan dess har jag hållit mig enbart till män. (ung man)

Det ideala skulle vara att föräldrar är observanta och öppna med sina barn, berättar om den sexuella mångfalden. Ett barn söker i första hand information av sina föräldrar. Om man i uppfostran redan tagit fram sexuella och könsminoriteter så kan steget att acceptera sig själv vara mycket mindre. (Vilkka 2010:132-135) Det är vanligt att om familjen är fientligt inställd mot en lhbtq -person så insjuknar denna lätt i depressioner och andra mentala sjukdomar, att bära på en sådan börda eller hemlighålla en romantisk relation kan till sist knäcka den unga och därmed medföra en högre risk för självmord. (Ungdomsstyrelsen) De flesta föräldrar som har barn som tillhör en sexuell eller könsminoritet säger att de alltid anat det. Därmed har chocken inte varit stor då barnet berättat om sin sexuella eller könsidentitet. Vissa starkt homofobiska eller heteronormativa föräldrar kan behöva kristerapi för att kunna hantera sitt barns läggning. (Saresma m.fl. 2010:277)

4. VÄNNERNAS OCH FRITIDENS BETYDELSE FÖR UNGDOMAR

Ungdomstiden är en känslig tid, ungdomarna tvingas hantera såväl fysiska förändringar som ändringar i sexuell drift. Det är typiskt att föräldrarna i detta skede blir mindre viktiga och vännerna blir den familj som ungdomarna just då behöver. Fritiden tillbringas allt oftare borta från hemmet i sällskap av vänner och man söker social acceptans från personer utanför sin familj. Med vänner kan man syssla med olika aktiviteter, idrott, gå på fester och bara ”hänga”. Vänner har även en stor betydelse för den ungas sociala utveckling.

Ungdomarna bygger upp sin vardag kring sina vänner, man umgås med vännerna i skolan och på fritiden, ibland spjälks gruppen upp i mindre grupper. I vänskapsgrupper är det oftast accepterat att avvika från normen, men de som inte ingår i gemenskapen kan lätt bli mobbade eller utfrysas ifall de avviker från normen. Vänskapsgrupper skyddar varandra och kan vara baserade på gemensamma intressen eller på vana, tanken att man varit vänner hela livet kan vara den bärande kraften i en vänskapsgrupp. Vänskapsgrupper kan vara bärande eller bristande. Om gruppen anser tillsammans att man accepterar en avvikelse från normen så kan det vara en skyddsplats för en person som avviker just på det viset.

Om gruppen till exempel är starkt homofobisk så är det högst sannolikt att det är en skadlig vänskapsgrupp för en homosexuell ungdom. Etnicitet, samhällssyn och kulturidentitet kan vara starkt sammanlänkande orsaker till att vänskapsgrupper skapas. Internet har också en stor roll i att sociala kontakter knyts och stärks. Gruppträck kan vara en skadlig faktor i en vänskapsgrupp, bland annat kommer olika rusningsmedel in just genom gruppträck och rädsla för utanförskap. Ungdomar är skickliga kameleonten och kan byta samhällsåsikter och attityder beroende på vänskapsgrupp. Gruppens attityd blir lätt den ungas egen attityd och i vissa fall kan vännerna hindra den individuella identitetsutvecklingen. I de flesta fall fungerar vännerna som ett skyddsnät från världen, man blir varandras familj och vännerna är de man anförtror sig åt och spenderar mest tid med. Trots att det är bevisat att ungdomsgrupper bildas på basen av gemensamma intressen så anser den unga själv sällan sig tillhöra en grupp utan betonar mer sin individuella sociala färdighet att umgås med olika typer av människor. (Määttä & Tolonen 2010:29-56)

Jag berättade först åt mina vänner att jag var böj, reaktionerna var inte dramatiska utan mina vänner sa "aha" och fortsatte prata om något annat. Mina manliga vänner behövde lite mer tid att smälta saken, men då de insåg att jag inte blivit annorlunda så accepterade de mig och sporrade mig att berätta åt flere personer. Jag minns särskilt en kille som ville att jag skulle outa mig själv i olika sammanhang för att göra det lättare för mig att uttala orden så att jag skulle acceptera mig själv. Jag är väldigt tacksam mot honom. (ung man)

Det har forskats mycket om ungdomarnas fritidsaktiviteter. Bland annat samhällspedagogen Sofie-Helen Stenman samt socionomen Jenny Kurkela har studerat temat i sina examensarbeten. Stenman vars forskning handlade om ungdomarnas fritid i Hangö konstaterar i sina forskningsresultat att vännerna är en viktig del i ungdomarnas fritid, likaså dator och internet. Över hälften av respondenterna i den forskningen sysslade med någon form av motion eller idrott. (Stenman 2009: 43-45) Kurkela forskade i

svenskspråkiga ungdomars fritidsaktiviteter i Åbo, och hon får fram samma resultat som Stenman, det vill säga att ungdomarnas främsta fritidsaktiviteter är umgänge med vänner, föreningsverksamhet, motion och dator. (Kurkela 2007:45-46) Även ungdomsbarometern mäter årligen ungdomarnas sexualvanor samt attityder. (Ungdomsbarometern.se)

5. METOD

Syftet med undersökningen var att kartlägga hur de ungdomar som ingår i en sexuell eller könsminoritet uppfattar att de blir bemötta i sitt sociala liv, till vilket bör räknas fritid, skola, familj och vänner. Kartläggande undersökningar förklarar mindre kända fenomen och strävar till att hitta nya synvinklar till ämnet. Utan att glömma syftet med undersökningen. (Andersson 1994:20) Detta sker lättast med enkäter eller frågeformulär. Jag valde enkät för att kunna få så många synpunkter som möjligt och för att försäkra mig om att de svarandes identitet inte blottas.

Som stöd för arbetet har jag även gjort tre (3) ostrukturerade intervjuer. De gjordes alla i samma kommun i Egentliga Finland 19.9.2011, 21.9.2011 samt 23.9.2011. Den första intervjun gjordes med en 21-årig man som även inspirerat berättelsen, han kan kännas igen genom namnet ”ung man”. Den andra gjordes med en manlig pedagog som arbetat som pedagog i 20 år och är homosexuell. Den tredje intervjun gjordes med en kvinnlig pedagog som är lesbisk. Dessa två sistnämnda intervjuer gjordes så att man skulle kunna få intryck av personer som känner till båda sidorna, det vill säga de arbetar inom en heteronormativ skola eller fritidssysselsättning men har även själva upplevt sökandet av sin sexuella identitet. Den unga mannen talar för alla andra vars historier blivit stumma eller de som överlevt. Eftersom de båda pedagogerna ville vara anonyma så valde jag att hålla alla tre personers identitet för mig själv. Två (2) av tre (3) intervjuer är gjorda på finska, jag har renskrivit materialet och även översatt det. Jag valde en ostrukturerad intervju eftersom jag ansåg att det var viktigt att kunna ställa följdfrågor och på så vis få en klar helhetsbild över vad intervjuobjektet ansåg om saker och ting. (kvalitativmetod.com) Intervjuerna dokumenterades under själva intervjutillfället genom nyckelord och direkta citat som senare skrevs ut som löpande text ur vilket material till arbetet utplockats. Personerna jag intervjuat har även läst den renskrivna intervjuerna för att kunna rätta ut eventuella missförstånd före materialet använts.

5.1 Val av metod och urval

Jag använde mig av en enkät för att kunna besvara frågeställningarna om hur ungdomarna uppfattar det bemötande de får samt hur de skulle vilja förbättra de situationer i vilka det heteronormativa tankesättet kan bli kvävande för en ung person som tillhör en sexuell eller könsminoritet. Jag kunde också ha gjort en intervju för att försäkra mig om en mera djupgående analys. (Andersson 1994:23) I detta fall valde jag enkät för att kunna nå flere personer och därmed få flere åsikter att analysera.

Jag gjorde alltså en form av surveyundersökning. Det engelska ordet survey betyder kartläggning eller uppmätning. Man gör alltså ett urval i populationen och samlar ihop material av individerna för en analys. Behandlingen av detta material görs vanligen kvantitativt. (Hirsijärvi m.fl. 1997: 122, 180)

En kvantitativ och en kvalitativ undersökning kan vara svåra att skilja åt och de brukar också komplettera varandra. I den kvantitativa undersökningen är forskaren objektiv liksom även forskningen. Forskningen är strukturerad och teorin försäkrar undersökningen. I en kvantitativ undersökning är tidigare teorier viktiga, likaså hypoteser och definitioner av begrepp. Resultaten ska också ges i en statisk numerisk form. Materialet av en kvantitativ forskning presenteras oftast i tabeller och analyseras med hjälp av dem. (Hirsijärvi m.fl. 1997: 124, 129)

Både Turun Seta och Homoglobiini har 450 medlemmar i varierande ålder. Åldersgränsen för materialet sattes vid 25 år, eftersom personer i denna ålder ännu anses vara ungdomar enligt ungdomslagen. (Ungdomslag 27.1.2006/72) Urvalet skedde alltså på basen av ålder. Alla svaranden fick själva välja om de ville svara på undersökningen och den gjordes individuellt. (Hirsijärvi m.fl. 1997: 124-129)

5.2 Utformning av enkäten

Jag använde mig av ett strukturerat frågeformulär i vilken frågorna och svaren är färdigt specificerade. Genom frågeformuläret kan man samla in information om attityder, uppfattningar, åsikter, värden, beteende och kunskaper. Essentiellt är att man frågar frågorna rakt ut med enkla frågor, antingen genom öppna frågor eller flervalfrågor. Vanligt är att man har frågor om svarandes bakgrund såsom kön, ålder, utbildning och familjeförhållande. (Hirsijärvi m.fl 1997:184)

För att undersökningen skall bli successiv så är det viktigt att formuläret är bra utformat. Ett frågeformulär kan utformas på flere olika sätt men de tre vanligaste typerna av frågor är:

- ✓ öppna frågor, var man frågar en specifik fråga men lämnar svarsalternativet öppet och svararna får själv utforma svaret.
- ✓ Strukturerade flervalsfrågor, och då har forskaren själv angivit färdiga svarsalternativ, av vilja svararna själv får välja bland svarsalternativen de som bäst motsvarar deras åsikt.
- ✓ Det finns också en mellanform av dessa två, och då har man färdigt strukturerade frågor men svararna har möjlighet att själv utforma ett svar utanför de färdigt angivna genom att kryssa för alternativet ”annat, vad?” (Hirsijärvi m.fl 1997:185-186)

Jag valde att använda mig av mellanformen med både strukturerade svar men även ge möjlighet till öppna svar. Detta för att svararna skall ha möjlighet att ge ett svar som bäst motsvarar deras åsikter. Detta gör det förvisso svårare att jämföra då alla inte har svarat på samma frågor enligt de färdigt strukturerade frågorna.

Då man skapar ett frågeformulär är det viktigt att frågorna är utformade på ett klart och tydligt sätt. I regel betyder det att de lättaste frågorna kommer först medan de mer komplicerade eller svårare frågorna kommer till sist. Ett bra frågeformulär har korta frågor och svarsalternativet ”vet inte”. Detta för att de har noterats att i de flesta undersökningar lämnar 12-30% frågan obesvarad eller kryssar för fel svarsalternativ. Då får man alltför lätt fel svar av personer som egentligen inte har någon åsikt i frågan. (Hirsijärvi m.fl 1997:189-191) Jag valde även möjligheten att besvara med flere alternativ. Enkäten är gjord på finska eftersom majoriteten av landets och stadens befolkning är finskspråkig. Jag ansåg att det var relevant att föra ut enkäten på finska så att den kunde nå flere mottagare.

Enkäten (se bilaga 1) är uppdelad i tre (3) delar. Jag har här valt att numrera frågorna trots att de var onummerade i enkäten. Första delen (frågorna 1-4) är bakgrundsfrågor om svarsgivarens ålder, kön, sexuella läggning samt fritidsintressen. Andra delen (frågorna 5-9) kartlägger svararens nuvarande situation beträffande öppenheten om hans/hennes icke heteronormativa inriktning. Den tredje delen (frågorna 10-19) besvarar frågor om bemötande och känslor som man haft/har i vissa specifika situationer.

Bakgrundsuppgifterna, (frågorna 1-4) Berättar om svararens ålder, kön, sexuella läggning samt fritidsintressen. Jag var intresserad främst av ålder och sexuell läggning för att kunna kartlägga om svararnas svar skiljer sig i detta avseende. Som bas för de fritidsaktiviteter jag erbjudit som svarsalternativ används Stenmans och Kurkelas forskning från år 2007 och 2009. Även möjligheten att svara ”annat” gavs.

Fråga fem (5) kartlägger om den unga har redan ”kommit ut ur skåpet” hemma. Svarsalternativen är fyra (4) stycken och har ingen öppen fråga, för jag anser att det finns tillräckligt med svarsalternativ, man kunde ha tagit bort svaret nej.

Syftet med fråga sex (6) är att klargöra om den unga alltid uppfattat sig vara ”annorlunda”. Man får svara på frågan antingen ja eller nej, vilket räcker för att ge ett sufficient svar. Visserligen skulle det kunna vara intressant att få svar på hur de uppfattar sig vara annorlunda ifall svaret är ja. Jag valde dock bort frågan.

I fråga sju (7) tar jag reda på huruvida vänskapskretsen är medveten om den ungas sexuella preferens, detta eftersom vännernas till en ung person kan jämföras med familjens viktighet. (Määttä & Tolonen 2011:29-33)

I fråga åtta (8) frågar jag om familjens och vännernas rektion och stödet till den unga. Denna fråga mäter om den unga har familjens och vännernas stöd, vilket redan har konstaterats vara viktigt för att man inte skall känna sig diskriminerad.

I fråga nio (9) utreder jag om det finns en annan vuxen person utanför familje- eller vänskapsgemenskapen, som den unga uppfattar sig kunna prata med. Här kan den unga uppge personer som genom sitt yrke kommer i kontakt med ungdomar. Jag har även gett möjlighet att svara ”annat, vad?”

Fråga tio (10) kartlägger om den unga haft svårigheter med att acceptera sin egen läggning. Detta görs för att klargöra om den unga har levt starkt med i det heteronormativa tankesättet, vilket kan ha gjort det svårt att acceptera sig själv. Här kan man även svara, jag vet inte.

Fråga 11 kartlägger om den unga känner sig ensam med sina tankar och livssituation. Denna fråga finns för att klargöra om den unga har fått tillräckligt med stöd i sin vardag eller om han/hon uppfattar sig vara helt ensam i sin situation.

I fråga 12 frågar jag rakt ut i vilka situationer det heteronormativa antagandet kan vara svårt för den unga. Denna fråga är ytterst relevant för forskningen då det är främst dessa

situationer jag vill kartlägga. Genom denna fråga får man veta huruvida svararen anser sig bemötas heteronormativt på de platser han/hon besöker i sin vardag.

Fråga 13 handlar om hur den unga uppfattar sin omgivning, om den är ibland utfrysande. Denna fråga mäter känslor och uppfattningar, den individuella åsikten.

Fråga 14 handlar om sexuell samlevnad och var den unga söker information om sexuell umgänge. Frågan kan vara knepig för vem som helst, men då den unga vill ha information om någonting tabubelagt är det viktigt att utreda var sådana svar kan fås. (väestöliitto.fi)

Fråga 15 belyser var den unga söker svar på sina frågor, det vill säga om de saker som den unga grubblar på i ungdomstiden.

Fråga 16 kartlägger hur den unga hittade sin väg till Setas ungdomsmöten. Avsikten är att utreda om den unga själv sökt fram information eller blivit tipsad av en vuxen i sin yrkesroll. Frågan är relevant eftersom Seta är den största organisationen som metodiskt stöder dessa ungdomar.

Fråga 17 kartlägger var den unga känner sig säker och bekväm med att berätta om sin sexuella läggning. Frågan utreder om den unga uppfattar att han/hon måste gömma sig i det heteronormativa antagandet eller uppfattar att atmosfären accepterar avvikelser från normen.

Fråga 18 handlar om åsikter, vem anser den unga att har tillräckligt med kunskap för att bemöta den unga som grubblar över sin sexuella identitet, frågan är en flervälsfråga. Frågan mäter åsikt, åsikter baserar sig alltså inte på fakta utan på egen erfarenhet.

Fråga 19 är en öppen fråga var den unga med egna ord får framföra hur han/hon vill bli bemött i ett heteronormativt samhälle.

5.3 Pilotundersökning

Pilotundersökningen gjordes i Åbo den 15.9.2011 på fyra (4) personer varav två var män och två kvinnor. Pilotgruppens deltagare var i åldern 19-24 år.

De valdes ut slumpmässigt genom att jag kontaktade en vän som är homosexuell och bad denne dela med sig enkäten bland några vänner. De ansåg att frågorna var tydliga och tjänade syftet. Några större ändringar gjordes inte förutom korrigering av några skrivfel.

5.4 Utföring av undersökning

Enkäten delades ut på Setas ungdomsmöten i pappersformat. Setas ungdomsgruppsledare meddelade att det på sistone inte varit så många deltagare på dessa möten. Därför kontaktade jag även studentföreningen Homoglobiini och bad dem skicka ut enkäten via e-post. Enkäten skickades också ut via Turun Seta till alla deras medlemmar. Totalt har dessa två föreningar ca 450 medlemmar i olika åldrar. Denna enkät skickades alltså ut till alla medlemmar. Jag fick 14 svar. Detta är procentuellt en ganska liten respons men eftersom alla som fick min kartläggning inte var i rätt ålder (16-25 år) och det var valbart om man ville besvara enkäten så anser jag mig ha fått tillräckligt med svar för att kartläggningen skall anses vara lyckad. Jag skickade ut ett mail med forskningen i wordformat. I det berättade jag kort om mig själv och mina motiv bakom forskningen och bad dem besvara den och skicka den tillbaka till mig med en försäkran om att bevara deras anonymitet. Trots att motivationen att besvara enkäter ibland kan vara svag så anser jag att jag fick sådana svar av personer som var motiverade att besvara enkäten. Svarssituationen kunde svararen själv välja eftersom han/hon fick frågorna per e-post. Svaren varierade mycket, vissa lämnade den öppna frågan tom, medan andra utnyttjade den till fullo genom att berätta delvis egna erfarenheter men också åsikter om rådande samhällsdebatt.

5.5 Bearbetning av materialet

Jag valde att bearbeta materialet med excel som är ett bekant program för mig. Jag valde att inte analysera svaren i kors för jag ansåg att kön trots allt inte hade någon större betydelse.

Alla enkäter godkändes till kartläggningen för de innehöll alla fakta och därmed blev bortfallet noll (0) och användbara enkätsvar var alltså 14.

5.6 Validitet och reliabilitet

I alla forskningar försöker man undvika fel men trots det varierar påtagligheten och giltigheten i resultaten. Därför försöker man uppskatta undersökningens tillförlitlighet.

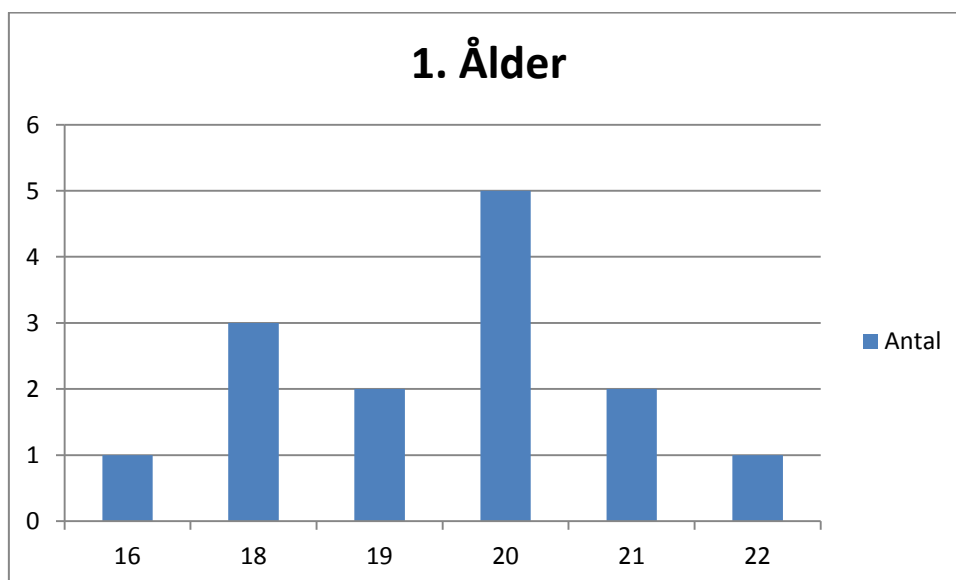
Reliabilitet betyder metodens känslighet för slumpinflytelser, det vill säga att om två forskare får likadana svar i samma undersökning eller om samma person svarar på samma undersökning två gånger och man får samma svar så är undersökningen reliabel. Validitet mäter forskningens giltighet. Med validitet avses alltså om man med metoden verkligen får all den information man söker. Validiteten kan lida i situationer där svarsgivarna uppfattar frågorna på ett annat sätt än forskaren avsett och forskaren tolkar svaren på basis av det sätt som denne avsett frågan. (Hirsijärvi m.fl 1997:213)

Jag anser att reliabiliteten i mitt arbete är ganska hög, antagligen skulle kartläggningen få samma resultat om den gjordes på nytt antingen av mig eller av en annan forskare. Mitt urval var slumpmässigt och det är möjligt att någon som nu valde att inte svara skulle svara andra gången eller någon skulle välja att inte svara på nytt. Trots det anser jag mig ha fått tillräckligt med svar för att mäta åsikten. Validiteten anser jag vara hög, enligt svaren verkar svarsgivarna ha förstått frågorna så som jag avsett dem. Undersökningens validitet skulle kunna vara högre om man i samband med enkäten kunde ha gjort en djupgående intervju för att tydligare klargöra varför vissa svarat som de gjort. Den verkliga populationen är svår att avgöra eftersom det inte finns statistik över hur många i dessa två föreningar ingår i min målgrupp, vilket kanske skadar reliabiliteten. Likväl kan man inte med säkerhet säga hur många personer fick enkäten, eftersom enkäten av diverse orsaker eventuellt inte har nått alla 450 personer. E-postadressen kan ha varit föråldrad, mottagaren kan ha varit borta från internet. Det är inte heller kartlagt hur många inom dessa föreningar passar målgruppen.

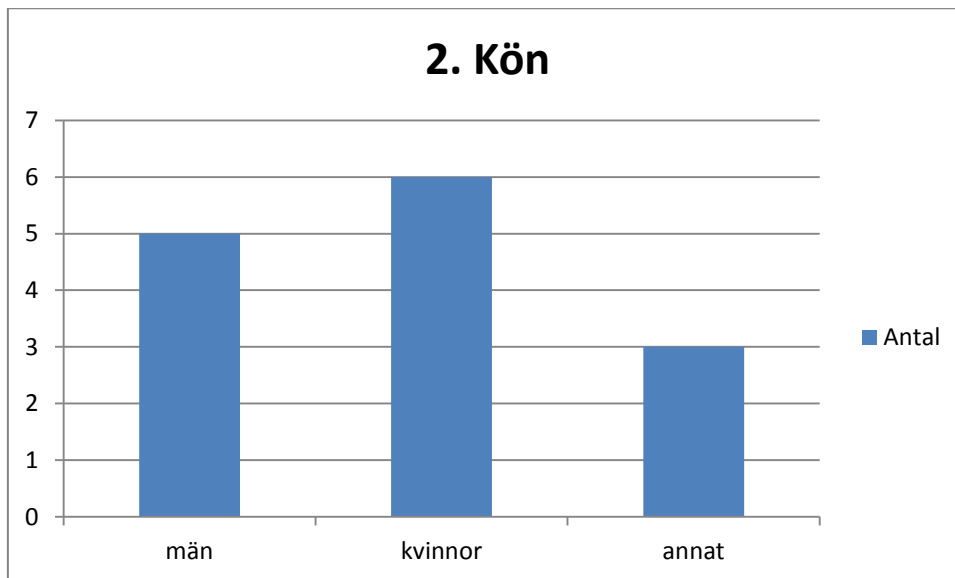
6. REDOVISNING AV RESULTATEN

Resultaten kommer att redovisas en fråga i taget för att göra presentationen så klar och tydlig som möjligt. Sammanlagt besvarade 14 personer enkäten. Inga enkäter uteslöts och alltså godkändes 14 enkäter till undersökningen.

BAKGRUNDSFRÅGOR

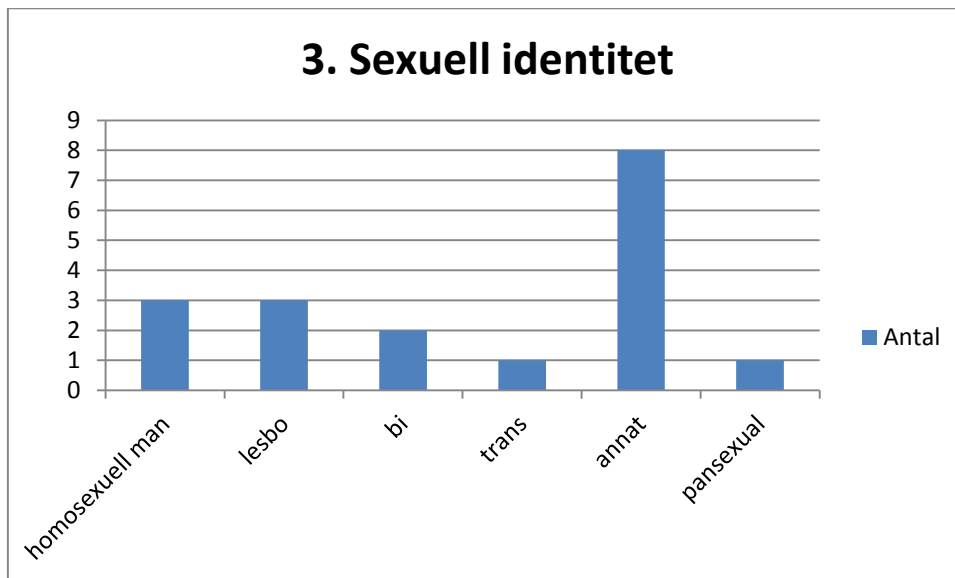
Sammanlagt var en (1) person 16 år, tre (3) personer 18 år, två (2) personer 19, fem (5) personer 20 år, två (2) personer 21 år och en (1) person 22 år. Majoriteten var alltså 20 år gamla. Åldern intresserade mig endast för att jag skulle kunna verifiera att svararen de facto ingick i målgruppen.

Fråga nummer två (2) var kön, i pilotundersökningen ansåg testpersonerna att det var vettigt att i en forskning om sexual- och könsminoriteter ha ett svarsalternativ som gav möjligheten att inte klassa sig som man eller kvinna. Resultaten visar att sex (6) personer var kvinnor, fem (5) män och tre (3) valde att inte definiera sitt kön.

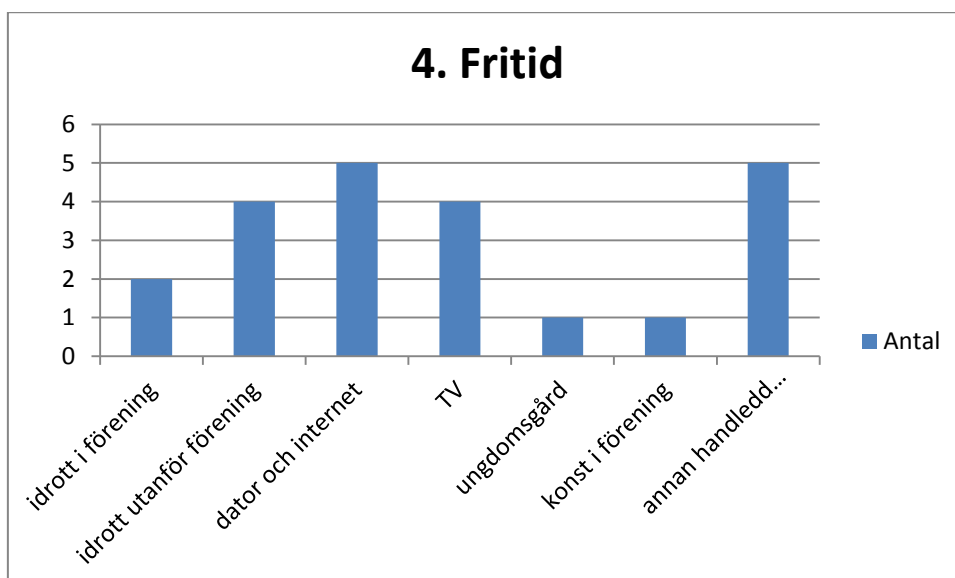
Fråga nummer tre (3) handlar om sexuell identitet varav det fanns fem (5) alternativ, vissa svarare valde flere olika identitetsbenämningar och svarade även på frågan ”annat, vad?”

Denna fråga är relevant då man forskar i olika identitetsbenämningar och uppfattningar. För mig var begreppet ”pansexual” okänt från tidigare. Pansexual betyder att en person blir attraherad av personer och inte kön eller sexuell orientering. En pansexual person kan alltså attraheras av samma kön, av det andra könet av trans-personer och Queer samt alla de andra identitetsbenämningar som finns. (SETA, broschyr 2)

Majoriteten av svarsgivarna har valt att inte benämna sig själva. Totalt åtta (8) personer har använt sig av möjligheten att inte ”stämpla” sig själv. Andra har sedan igen valt flera olika benämningar för sin sexuella identitet.

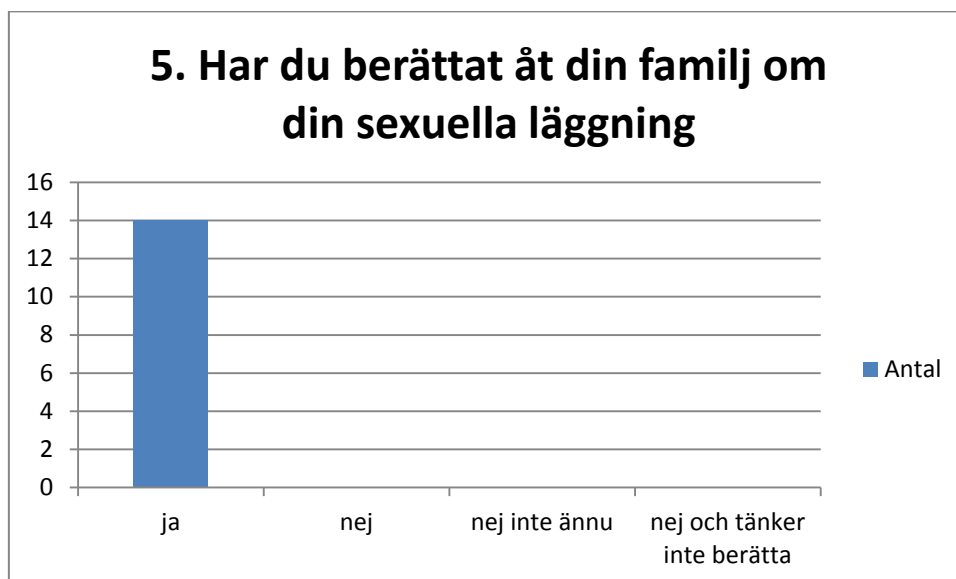
Fråga nummer fyra (4) kartlägger personens fritidssysselsättningar, detta för att klargöra var den unga rör sig och kan komma i kontakt med det heteronormativa tankesättet på sin fritid.

Även här kunde svararna välja flera olika svar, på annan handledd verksamhet svarade personer följande: ”vapaaehtoistoimintaa” och ”Seta NuRy”. Alltså frivillig verksamhet samt Setas ungdomsgrupp. Resultaten visar att det finns en stor mångfald i fritidsverksamheter. Ingen lämnade frågan tom.

Fråga nummer fem (5) besvarar om familjen är medveten om hur personen definierar sin sexuella identitet samt sin könsidentitet. Alla svarsrsgivare svarade ”ja” på denna fråga.

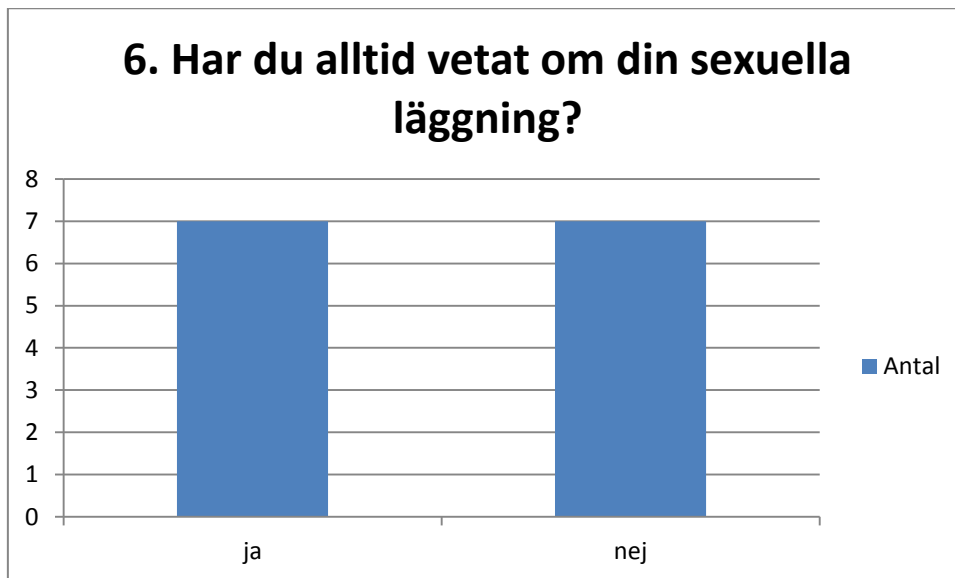

Detta tyder på att personerna har en stor tillit till sin familj.

- *Jag var så rädd att berätta åt min pappa om att jag var homosexuell, han har alltid varit en stereotypiskt manlig man och jag var rädd för hans reaktion. Då jag slutligen sade att jag var homo åt honom så svarade han bara att han nog vet det. Det var skönt och sen skämdes jag för att jag inte litat på min pappa mer. (man)*

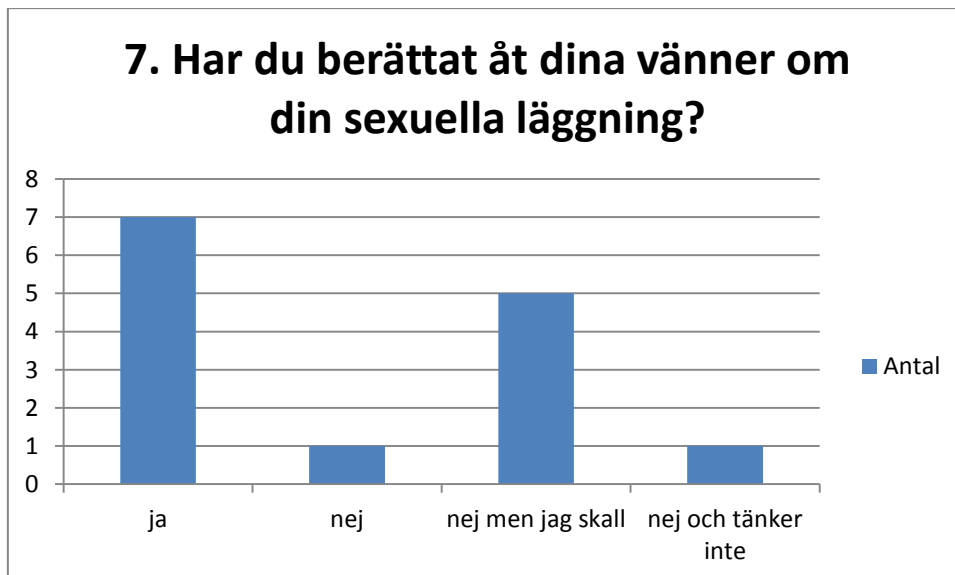
Fråga nummer sex (6). Har du alltid vetat om din sexuella läggning?

Denna fråga är relevant för att kunna klargöra om personen alltid uppfattat sig vara utanför det heteronormativa samhället. 50% av svarandena menar att de uppfattat sig tillhöra en sexuell eller könsminoritet så länge de kunnat minnas, medan 50% anser sig ha under en tid tillhört den heteronormativa befolkningen.

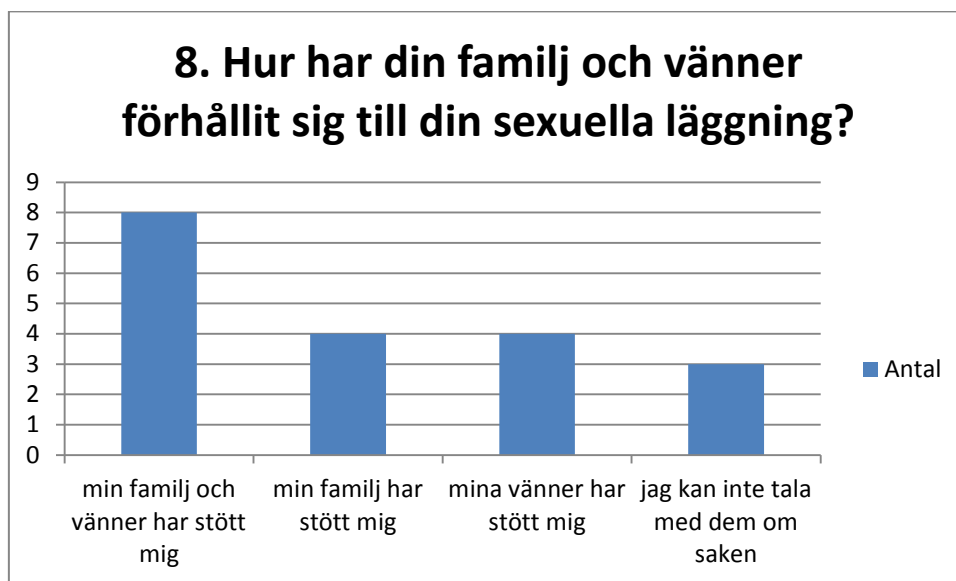
Fråga nummer sju (7). Har du berättat åt dina vänner om din sexuella läggning?

I denna fråga mäts huruvida svarsgivarna anser sig kunna vara ärliga om sig själva med sina vänner. 50% av de svarande har berättat åt sina vänner medan endast en (1) person svarat att denne inte berättat och inte tänker göra det heller. Eftersom vännerna är en viktig del för en person så var denna fråga relevant då vänner kan i flera fall jämföras med familjen i betydelse.

Fråga nummer åtta (8). Om du har berättat åt din familj/vänner om din sexuella identitet, hur har denna information emottagits?

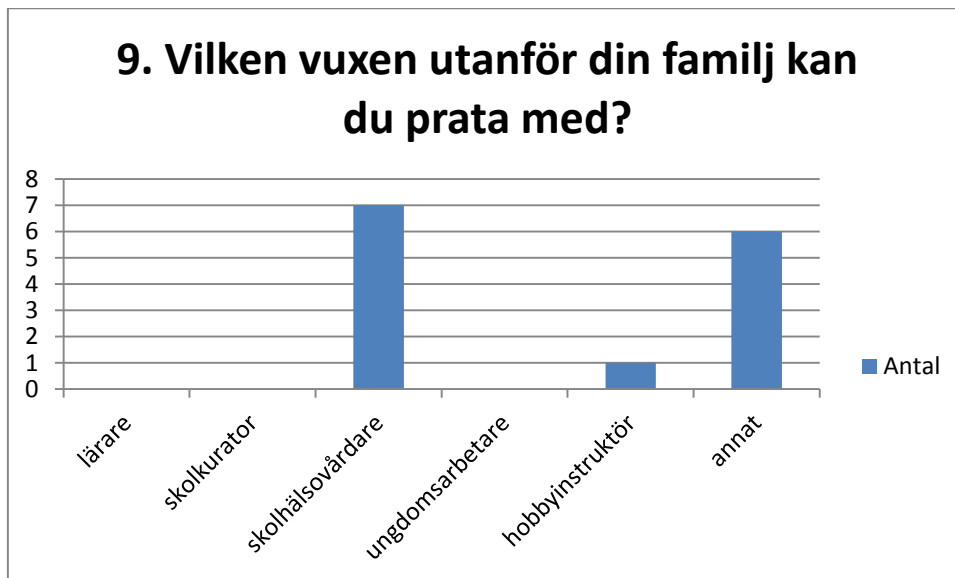
I denna fråga utreder man familjens och vännernas respons, flera personer svarade på flera av alternativen.

Totalt åtta (8) av de svarande anser sig njuta familjens och vännernas fulla stöd.

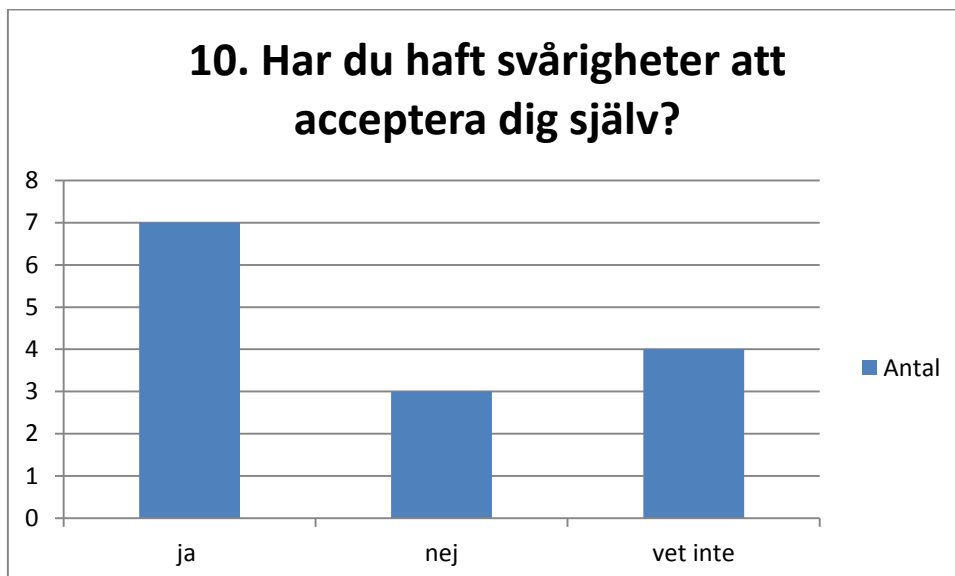
Fråga nio (9) Vilken vuxen utanför din familj kan du prata med?

I denna fråga ansåg ingen att den trygga vuxna utanför hemmet skulle arbeta som lärare, skolkurator eller ungdomsarbetare. Däremot ansåg 50 % att skolhälsovårdaren var en sådan vuxen som man kunde prata med. En (1) svarare uppfattade att dennes fritidsinstruktör var pålitlig, medan resten svarade "annat, vad?" Svaren var följande: "En koe tarvetta edellämainittujen mielipiteisiin" och "Tällaista kanavaa ei mielestäni ole olemassa", det vill säga; Jag upplever inte behov av de tidigare nämndas åsikter, samt, En sådan kanal tycker jag inte existerar.

Fråga 10. Upplever du att du haft svårigheter att acceptera dig själv?

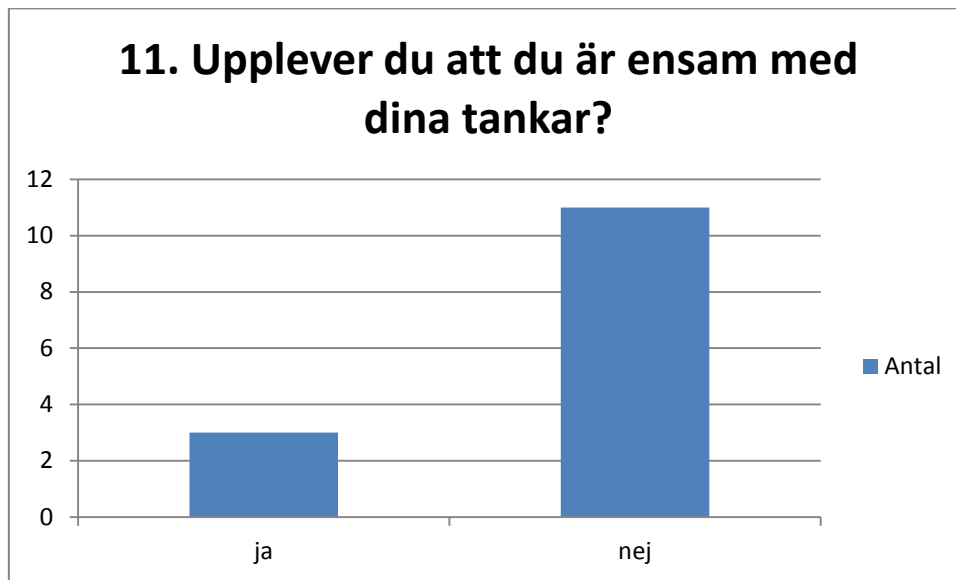
Denna fråga kartlägger om den unga har upplevt en viss form av identitetskris i samband med det sexuella uppvaknandet. 50% anser sig ha haft svårigheter att acceptera sig själva.

Fråga 11. Upplever du att du är ensam med dina tankar?

Svaren kartlägger om svarsgivaren anser sig ha varit ensam med sina tankar och funderingar kring sin sexualitet och könsidentitet. Denna fråga är särskilt intressant då man

kartlägger om stödåtgärder finns tillhands. Endast tre (3) av de svarande anser sig vara ensamma om sina tankar medan majoriteten inte upplever sig vara det.

Fråga 12. Skulle du vilja att din sexual- och könsidentitet skulle tas i beaktande på följande platser?

Frågan kartlägger var den unga kan känna att det heteronormativa trycket blir ångestladdat och att man inte kan öppet vara sig själv. Endast svaret ”på ungdomsgårdens evenemang” blev utan svar, däremot valde flera av respondenterna flera alternativ. Som tillägg på frågan skrev en av de svarande: Ei minun henkilökohtaista suuntautumistani koska en jakele sitä joka suuntaan, mutta seksuaalisuuden eri kirjot tulisi ottaa huomioon sukupuolineutraalilla tavalla. Personen menar alltså att heteronormativa tillställningar inte stör dennes personliga läggning men anser att man ändå borde ta i beaktande den sexuella mångfalden på ett könsneutralt sätt.

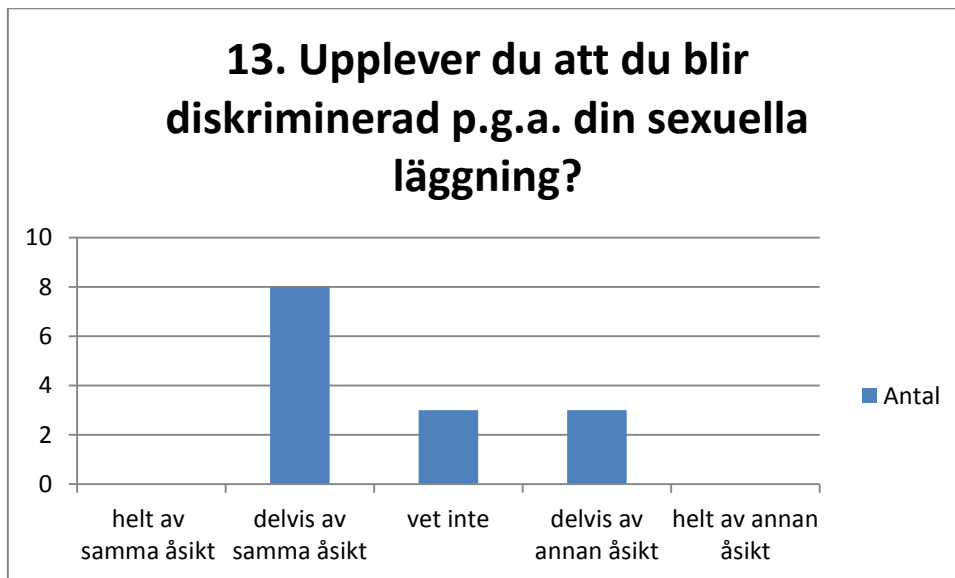

Största delen av svarsgivarna vill att man skall ta deras sexuella och könsidentitet i beaktande i skolans sexualundervisning. Men även sociala tillställningar som discon, skoldanser och fritidsverksamhet kan behöva en nyare och neutralare inställning.

Svarsalternativen var: Skolans disco, Skolans dans, Sexualundervisningen, Ungdomsgårdens disco, på ungdomsgårdens övriga evenemang, jag störs inte av heteronormativa evenemang, hobbyn.

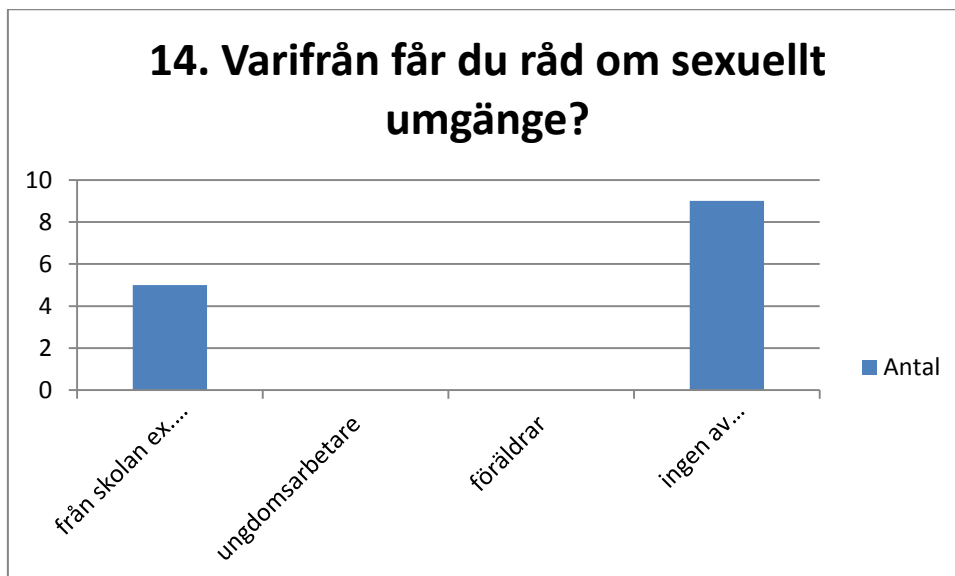
Fråga 13, Upplever du att du diskrimineras på grund av din sexuella läggning?

I den trettonde frågan blev svarsalternativen ”helt av samma åsikt” samt ”helt av annan åsikt” obesvarade. Majoriteten ansåg sig vara delvis av samma åsikt, vilket tyder på att den upplever en viss del diskriminering och exkludering på grund av sin sexual- och/eller könsidentitet.

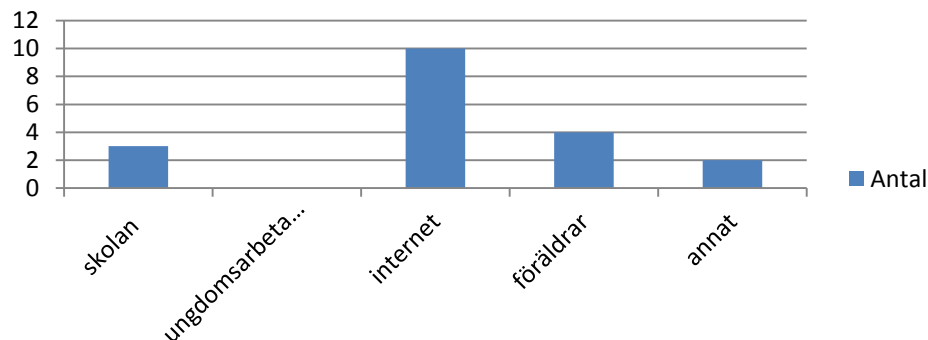
Fråga 14, Varifrån får du råd om sexuellt umgänge?

I denna fråga förblev alternativen föräldrar samt ungdomsarbetare obesvarade. Även i denna fråga fick skolhälsovårdaren flera svar.

Fråga 15, Varifrån får du svar på funderingar kring din sexuella identitet?

15. Varifrån får du svar på dina funderingar om din sexuella identitet?

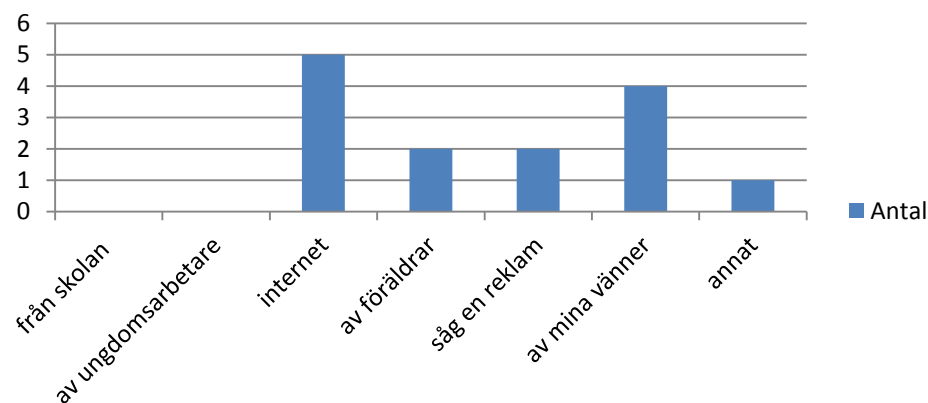
Ingen av svarsgivarna ansåg sig få svar av en ungdomsarbetare, däremot var internet den vanligaste källan för information. Några personer svarade åter på flera olika alternativ, på alternativet annat gavs svaren ”ystävät” och ”kaverit”, det vill säga vännerna står även för en del av den information som den unga söker efter.

Fråga 16, Varifrån fick du veta om SETAs ungdomsgrupp?

Alla svarsgivare kände till SETAs ungdomsgruppsverksamhet och hade hittat till den via diverse källor, endast svarsalternativen ”skolan” och ”ungdomsarbetare” förblev obesvarade.

Som svaret på annat, vad svarade en respondent; ”puhelinluettelosta” det vill säga telefonkatalogen.

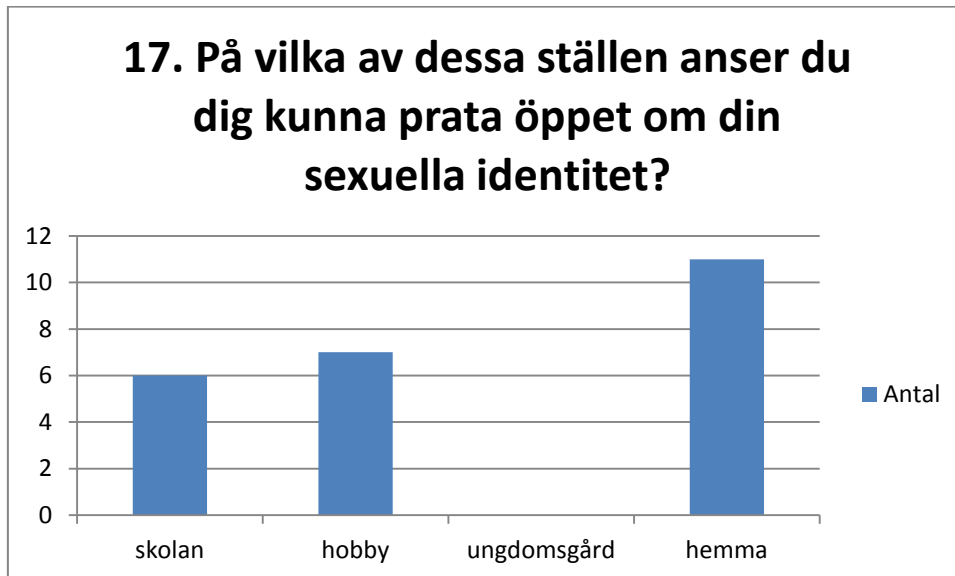
16. Varifrån fick du veta om SETAs ungdomsgrupp?

Fråga 17, På vilka av dessa ställen anser du dig kunna prata öppet om din sexuella identitet?

Här besvarade personerna flera olika alternativ, varav endast ungdomsgård blev utan svar. Detta kan förklaras med att en person svarade på denna fråga ”en käy nuorisotalolla”, det vill säga ”jag besöker inte en ungdomsgård”.

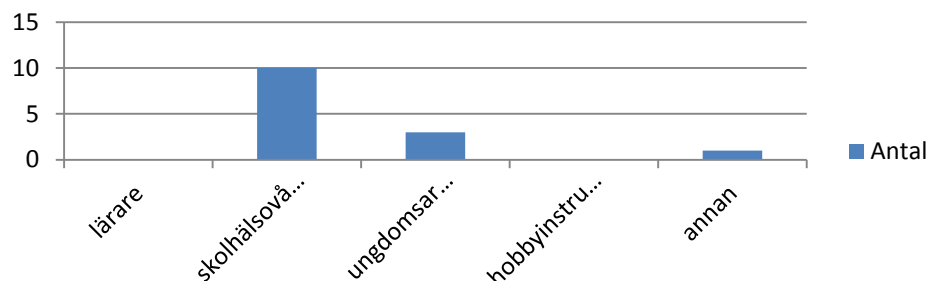

Fråga 18, Vilka av dessa anser du att har tillräckligt med kunskap för att stöda en ungdom att hitta sin sexuella identitet?

I denna fråga blev lärare och hobbyinstruktör utan svar medan majoriteten ansåg att skolhälsovårdaren var tillräckligt kunnig att stöda en ung person i hans/hennes sexuella identitetskris.

På annat, vad? Besvarade svararen så här: Varttuneempi homoseksuaali, edellytyksenä luottamus ja suhde ILMAN seksiä. Det vill säga en äldre person som tillhör en sexuell minoritet, som förutsättning är att man har tillit och ett förhållande utan sexuellt umgänge.

18. Vilka av dessa anser du att har tillräckligt med kunskap för att stöda en ungdom att hitta sin sexuella identitet?

Fråga 19, Hur önskar du att du skulle bemötas i ett heteronormativt samhälle?

På denna öppna fråga fick jag dessa svar, sju (7) lämnade frågan tom:

"normaalisti"

"en tahdo anella hyväksyntää heteroilta, eihän nekään kysy homoilta onko ok tehdä niin tai näin. Tahdon olla oma itseni ja ympäröivä maailma hyväksykööt sen"

" Niin ettei alkuoletus jokaisen ihmisen seksuaaliselle suuntautumiselle olisi heteroseksuaalisuus, ja että ihmisiä kohdeltaisiin ihmisinä eikä homoina ja heteroina"

" Toivoisin, ettei minua luokiteltaisi heti heteroksi, vaikka pidän myös vastakkaisesta sukupuolesta. Tarkat lajitelmat ovat mielestäni turhia, koska en usko että ihmisen seksuaalisuus pysyy staattisena koko hänen elämänsä."

" Toivoisin, ettei sukupuolta pidettäisi niin keskeisenä ihmistä määrittävänä tekijänä, ja että minut nähtäisiin ensisijaisesti ihmisenä eikä sukupuolena. Toivoisin myös, että sukupuolen ja seksuaalisuuden monimuotoisuus otettaisiin huomioon mahdollisimman monissa tilanteissa, esimerkiksi juhlia järjestettäessä plaseerauksessa ja pukeutumismormeissa, seksuaalikasvatuksessa, kaikessa ihmisten jaottelussa ryhmiin sukupuolen mukaan ja yleisessä hetero-oletuksessa. Kouluissa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä puhutaan yleensä "ne"-muodossa olettaen, ettei kukaan läsnäolijoista kuulu tähän ryhmään. Esimerkiksi uskonnon etiikkakurssilla homoseksuaalisuudesta puhuttiin jonain sellaisena, josta jokainen voi päättää suvaitseeko

sitä vai ei. Tämä tuntuu loukkaavalta ja ahdistavalta seksuaalivähemmistöihin kuuluvista ja seksuaalisuuttaan etsivistä oppilaista. Nuorten kanssa työskenteleville pitäisi tarjota paljon tietoa siitä, miten seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuoret tulisi huomioida, etteivät koulu ja harrastukset aiheuttaisi niin paljon ahdistusta ja ulkopuolisuuden tunnetta.”

” Haluaisin ehdottomasti, että pääsisimme sellaiseen tilanteeseen, jossa kenenkään ei tarvitse tulla kaapista ulos, vaan se olisi täysin normaali asia, jota ei tarvitse erikseen ilmoittaa. Tällaisen haaveyhteiskunnan syntymistä varten tarvitaan mm sukupuolineutraali avioliittolaki ja paljon sallivampia vanhempia, opettajia, ohjaajia ja muita henkilöitä joista nykyisin on tukea useimmiten vain heteroseksuaaleille. Itse en ole koskaan jaksanut salata asiaa, mutta muistan kyllä kuinka tuskaisia ajatuksia koin esimerkiksi terveystiedon tunneilla, joilla ei sanallakaan mainittu homoudesta, tunsin olevani erilainen ja arvoton. Samoin monen nuoren rippileirillä ollaan aivan liian heteronormatiivisia, erityisesti huomioiden, että harva sen ikäinen vielä edes varsinaisesti tietää seksistä tai omista mieltymyksistä mitään.”

”Tavallisesti, ei tarte miettiä onko toi homo vai hetero, ihan samaa”

I de öppna frågorna efterlystes mer sexualneutral undervisning i bland annat sexualundervisningen samt religionens etikkurs. Att man inte skulle utgå ifrån att ingen av åhörarna kan tillhöra en sexual- eller könsminoritet. Detta att tala om ”dem” kan för en ung person som tillhör en sexual- eller könsminoritet uppfattas vara kränkande. Alla vill bli behandlade som människor utan kategorisering av sexuell läggning.

7. TOLKNING OCH ANALYS

Syftet var att kartlägga hur ungdomar tillhörande en sexual- och/eller könsminoritet uppfattar sitt bemötande i det heteronormativa samhället. Det gjordes genom en enkätundersökning, som gav 14 svar. Frågeställningen var hur de unga uppfattar sig själva samt sitt bemötande och hurdana kanaler de anser sig behöva som stöd för sin sexuella identitetsutveckling.

Som metod för undersökningen användes en enkät som delades ut via e-post genom Turun seudun Seta samt genom Homoglobiini. Det fanns inget klart urval av personer och inga begränsningar gällande deras sexuella preferenser eller könsuppfattning. Jag fokuserade

främst på personer bosatta i Egentliga Finland. Jag valde att agera utan beställare eftersom ämnet stod mig nära hjärtat. Eftersom jag behövde hjälp av diverse föreningar så ansåg jag att jag gör det för att stöda deras arbete, då mitt antagande stöder deras arbete. Under bearbetningsprocessen väcktes nya frågor och jag noterade att vissa frågor skulle ha kunnat ställas annorlunda. Jag anser att denna forskning är ytterst relevant för en samhällspedagog, i vårt yrke kommer vi nämligen att möta och bemöta människor av alla slag och bakgrunder. Trots att jag inte fick svar av en så stor grupp så bekräftades min hypotes och det finns definitivt utrymme för mer undersökning i ämnet.

Den historia som den unga mannen berättade om sin egen process till självacceptans var den sporrande faktorn bakom forskningen. I inledningen presenterar jag hypotesen som lyder att de flesta ungdomar som ingår i regnbågsbefolkningen upplever bemötandet som inskränkt och att det inte finns tillräckligt med stödåtgärder för ungdomar i en identitetskris av detta slag. Undersökningen ger mångsidig information om de upplevelser och åsikter svarsgivarna har. Undersökningen berättar även hur dessa ungdomar skulle vilja bli bemötta.

De väsentligaste resultaten som undersökningen gav är:

- ✓ Att dessa regnbågsungdomar uppfattar skolhälsovårdaren som kunnig och kapabel att bemöta ungdomarna i deras bekymmer och frågor, däremot upplevs skolkuratören och läraren inte som en bra stödpunkt.
- ✓ Att vännerna även är en informationskälla och att de flesta tyr sig till internet då de behöver information om något.
- ✓ Att sexualundervisningen i skolorna är väldigt heteronormativ och de flesta upplever den som besvärlig och ångestgivande.
- ✓ Att ungdomarna kan lita på sin familjs stöd.
- ✓ Att ungdomarna vågar vara sig själva på olika platser trots det heteronormativa tankesättet.

Även Juha Jämsä får liknande resultat i sin bok, *Sateenkaariperheet ja hyvinvointi* i vilken de flesta anser att läkaren och barnrådgivningen är ett bra forum för regnbågsfamiljer (Jämsä 2008:88) Detta stöder även resultaten som denna enkät gett. De flesta svarsgivarna anser att skolhälsovårdaren är en person man kan anförtro sig åt utan rädsla att bli dömd. Till skolhälsovårdarens uppgifter hör att värna om elevens fysiska och psykiska hälsa, denne har även tystnadsplikt. (social- och hälsovårdsministeriet). Skolhälsovårdaren är

alltså en person som man har låg tröskel att gå till. Skolhälsovårdaren verkar tillsammans med den övriga personalen i skolan och följer eventuellt med samma barn genom hela deras skoltid, och blir bekant för barnet och en trygg vuxen. Lärarnas roll kan eventuellt anses vara auktoritär och man vill inte anförtro sig åt en auktoritet.

Att ungdomar tyr sig till vänner för information samt internet är inte något nytt, Väestöliittos frågesidor får ofta frågor om sexualitet av ungdomar, internet ger möjlighet att vara anonym och vännerna känns inte lika dömande som föräldrarna kan kännas. (Väestöliitto) Sexualundervisningen har fått flere timmar i de finska skolorna, men trots det har innehållet inte fått en bredare mångfald. Man diskuterar och undervisar om sexuellt överförbara sjukdomar och kondomanvändning samt utgår man ifrån heterosexualitet. (Kontula & Meriläinen 2007: 2-5)

Allteftersom samhället blir mer öppet för den sexuella mångfalden kommer det att bli lättare för individer att själva definiera sin identitet. I forskningen framgår att ungdomarna accepterar sig själva men blir stundvis bemötta dåligt. De flesta ansåg att de någon gång blivit diskriminerade på grund av sin sexuella läggning. Även utvecklingsidéer för att i framtiden kunna stöda lhbtqi ungdomar framfördes. SETAs ungdomsgrupp är en väsentlig plats för ungdomar att träffa andra som grubblar på samma saker. SETA driver även ett diskussionsforum var man kan söka råd och stöd. (Seta) Stödet av någon som själv levt genom samma saker, tankar, rädslor och kriser är väsentligt. Men även en öppnare insyn på bland annat sexualundervisningen är önskad. Det finns egentligen ingen orsak varför samkönade par inte skulle kunna öppet delta i ett skoldisco eller ungdomsevenemang. Att bli synlig och accepterad som människa är trots allt viktigast. Kaikki muuttuu paremmaksi – kampanjen är ett viktigt forum att framhålla dels den existerande mångfalden men även ge stöd och tröst för personer som tampas med dessa rädslor. Boken innehåller flera berättelser om hur allting blivit bra igen och youtube filmen har setts mer än 50 000 gånger. (Kellomäki m.fl. 2010:8) Som ungdomsarbetare kan man bara bemöta ungdomar könsneutralt och sexualneutralt och på så sätt bygga upp tillit för att man kan vara sig själv på ungdomsgården.

I kartläggningen framgår att de ungdomar som besvarat enkäten har en bra självbild och ett stödnätverk i sin omgivning. Ändå finns i svaren även en stark irritation över det heteronormativa tankesättet samt en trots mot det. De platser där de anser sig få stöd varierade inte så mycket med tanke på att skolan och seta fick en stor roll i det arbetet. Skolhälsovårdaren är pålitlig medan lärarna inte åtnjuter något större förtroende. Dessvärre

nådde enkäten inte någon som ansåg att ungdomsarbetarna skulle vara till någon större nytta. Detta är beklagligt eftersom ungdomsarbetarna torde vara det forum var den unga kan vara sig själv samt få svar och hjälp i frågor kring sin livssituation.

Det är väldigt viktigt att vi fokuserar på att skapa trygga kanaler i såväl skolor som på fritiden för ungdomar som tillhör en sexuell- eller könsminoritet och fokuserar på en mångsidigare sexualundervisning. Det finns inget som bestämmer att sexualundervisningen enbart måste ske i skolan. Familjens roll i ungdomarnas liv framtonas också i resultaten. Familjen är trots allt stöttepelaren genom livet och många är rädda för att deras familj fördömer dem som besvikelser då de inte motsvarar normen, drömmen på eventuella barnbarn kanske förstörs. Men en förälder kan bara älska sina barn och finnas till för dem. (seta, broschyr 2)

Att ungdomarna vågar vara sig själva har mycket att göra med att en person som ingår i en sexual- eller könsminoritet har varit tvungen att reflektera en hel del över sig själv. Då man har funnit sin identitet så kan man känna sig säker i sig själv och visa sitt jag utåt.

8. AVSLUTANDE DISKUSSION

Jag var redan mycket intresserad av ämnet då jag påbörjade detta arbete. Min egen åsikt har alltid varit att man skall bemöta mångfalden individuellt och med öppet sinne. Redan under teoridelen kunde jag konstatera att jag ingenting vet trots att jag har en stor vänkrets med personer som ingår i den sexuella och/eller könsminoriteten. Därför har jag även följt med samhällsdebatten i ämnet. Dagens värld har ett enormt behov av att stämpla personer kanske främst för att förklara vad de är och varför de är. Även i mitt arbete som ungdomsledare kunde jag konstatera att heteronormativitet är ett faktum, det är ganska naturligt att heterosexuella inte själv uppfattar heteronormativitet som något annat än normalt. Redan åt små barn lärs heteronormativiteten ut och ingen ifrågasätter heterosexualitet men däremot nog avvikandet från den normen. Samhället har blivit mer öppet för dessa avvikelser ur normen under de 30 senaste åren men trots det så finns det fördomar. Hur kan man då hjälpa en sådan person som inte sammanfaller med den heteronormativa normen?

Stigmatisering är något man skall vara väldigt försiktig med eftersom individen i sig är unik. Man kan alltså inte anta att en person som är homosexuell tänker eller agerar lika i samma situation. Som exempel kan man ta sexualundervisningen i skolan, denna kartläggning tyder på att de flesta av svarsgivarna tycker att sexualundervisningen är besvärlig medan en del inte uppfattar den så. Trots att jag inte personligen tillhör en sexual- eller könsminoritet så kan jag kritisera sexualundervisningen samt att den så starkt betonas enbart i skolan. Det skulle finnas en stor relevans i att utbilda ungdomsarbetare även till att kunna diskutera sex och samlevnad med ungdomar på ett professionellt sätt. Det har åtminstone jag inte fått utbildning i och därför har jag i sådana situationer bara kunnat hänvisa vidare till någon som är utbildad inom området. Undersökningen tyder på att skolhälsovårdare har en god professionell utbildning och ett bra förhållningssätt gentemot sexual- och könsminoriteter, skulle man kanske kunna utvidga denna del av utbildningen till andra yrken såsom lärare och ungdomsarbetare till exempel?

Sex och samlevnad är en stor del av varje människas privatliv. Jag kan mycket väl förstå att det känns jobbigt att måsta gång på gång ”komma ut” i olika situationer. Även då jag pratat om mina vänner som är ett samkönat par märker jag att en del människor blir besvärade eller hakar upp sig på det faktum att en man och en man är i ett romantiskt förhållande till varandra.

Jag har under arbetets gång själv försökt leva in mig i situationer som den unga personen tillhörande en sexuell eller könsminoritet kan bemöta och hur det påverkar honom/henne. Vi har alla stämpas för någonting, det kan vara en positiv eller negativ stämpel men trots det så kategoriserar vi varandra konstant. Det kan vara något så simpelt som vår roll i samhället eller någonting privat. Men de flesta av oss vill inte gå in på djupet om varför vi är vad vi är. Det känns onödigt att samhället anser sig ha rätt att genom lagstiftning och heteronormativ förutfattning kategorisera medborgare i ett fack som inte behövs.

I idealsamhället skulle det vara just så som svarsgivarna uppgett, människan bemöts som en människa, utan stämplat eller en förutfattad mening om hennes sexuella identitet eller kön. Familjens roll är betydande för ungdomar oberoende av sexuell- eller könsidentitet, familjen formar en och är alltid den man kommer ifrån. Det är viktigt att familjen accepterar sina egna, vännerna som kan anses vara en sorts familj är också viktiga i identitetsprocessen. Denna kartläggning var bara ett första steg i processen att förstå hur den heteronormativa miljön påverkar personer tillhörande en sexual- eller en könsminoritet, det finns behov och möjlighet för en större forskning inom ämnet.

Vad man kunde eftersträva är att få en lika tillitsfull anda hos såväl lärare som andra som arbetar med barn och unga, utan stämplat.

Källförteckning

Publicerade källor

Andersson, Bengt-Erik 1994, 2 uppl. *Som man frågar får man svar – en introduktion i intervju- och enkätteknik*. Norstedts akademiska förlag: Stockholm

Eduskunta.fi. Hämtad 30.9.2011, Tillgänglig [www:
http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=utpla&\\${BASE}=faktautpLA&
\\${THWIDS}=0.22/1320672022_126807&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=utpla&${BASE}=faktautpLA&${THWIDS}=0.22/1320672022_126807&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)

Finlands lag 9.11.2001/950. Hämtad 3.12.2011, Tillgänglig [www:
http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010950](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010950)

Gender and education association (GEA) 2011. Hämtad: 20.1.2012. Tillgänglig [www:
http://www.genderandeducation.com/issues/what-is-heteronormativity/](http://www.genderandeducation.com/issues/what-is-heteronormativity/)

Helsingin Sanomat 5.7.2011. Hämtad 30.9.2011, Tillgänglig [www:
http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Sukupuolineutraali+avioliittolaki+vaikeuksissa+eduskunnassa/1135267562439](http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Sukupuolineutraali+avioliittolaki+vaikeuksissa+eduskunnassa/1135267562439)

Hirsijärvi, Sirkka m.fl. 1997. *Tutki ja kirjoita*. Kirjayhtymä Oy: Helsinki

Ivalahti, Seppo 1998. *Poikani on homo, äitien suhtautuminen poikiensa homoseksuaalisuuteen*. Seta

Jämsä, Juha 2008. *Sateenkaariperheet ja hyvinvointi*. WS Bookwell Oy: Juva

Kaikki muuttuu paremmaksi, kampanjvideo. Hämtad 18.9.2011. Tillgänglig [www:
http://www.youtube.com/watch?v=ZGPwDTzBEpQ](http://www.youtube.com/watch?v=ZGPwDTzBEpQ)

Kellomäki, Ani m.fl. 2010. *Kaikki muuttuu paremmaksi*. Otavan Kirjapaino Oy: Keuruu

Keskisuomalainen 23.3.2011. Hämtad 19.9.2011. Tillgänglig [www:
http://www.ksml.fi/uutiset/kotimaa/homonuoria-tuettu-kampanjalla-itsemurhariski-muita-suurempi/843892](http://www.ksml.fi/uutiset/kotimaa/homonuoria-tuettu-kampanjalla-itsemurhariski-muita-suurempi/843892)

Kontula, Osmo & Meriläinen Henna 2007. Hämtad 13.12.2011. Tillgänglig [www:
http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/256572/Pesese_7.pdf](http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/256572/Pesese_7.pdf)

Kurkela, Jenny 2007. *"En safari till Afrika" – en kartläggning över behovet av svenskspråkig fritidsverksamhet på ungdomsgården Zabadak.* Examensarbete, Yrkeshögskolan Sydvest, Åbo.

Määttä, Mirja & Tolonen, Tarja 2011. *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään.* Hakapaino: Helsinki

Saresma, Tuija m.fl. 2010. *Käsikirja sukupuoleen.* Vastapaino: Tampere

SETA r.f. Hämtad 12.10.2011. Tillgänglig www: <http://www.seta.fi/se.php>

SETA r.y *Homo-, lesbo- ja bi-nuorten vanhemmille.* Broschyr 1

SETA r.f, 2004 *Inte berättar dom som är hetero heller...* Broschyr 2

SETA r.f, *Mångfald ryms i skolorna, Tips för hbt-sensitiv undervisning i skolorna.* Hämtad 3.10.2011. Tillgänglig www: [http://www.seta.fi/doc/materiaali/Microsoft Word - _Mangfald.pdf](http://www.seta.fi/doc/materiaali/Microsoft_Word_-_Mangfald.pdf)

Social och hälsovårdsministeriet 2010. Hämtad 13.12.2011. Tillgänglig www: http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/terveyspalvelut/kouluterveydenhuolto

Stenman, Sofie-Helen 2009. *I vilken riktning? – en vägledning för ungdomsarbetet i Hangö.* Examensarbete, Yrkeshögskolan Novia, Åbo.

Ungdomsbarometern. 2010. Hämtad 9.12.2011. Tillgänglig www: <http://www.ungdomsbarometern.se/>

Ungdomslagen 27.1.2006/72. Hämtad 12.12.2011. Tillgänglig www: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2006/20060072>

Ungdomsstyrelsen i Sverige 2010. *Hon, hen, han, En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner.* Hämtad: 1.10.2011. Tillgänglig www: http://www.ungdomsstyrelsen.se/ad2/user_documents/HON_HEN_HAN.pdf

Vilkka, Hanna 2010, *Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen.* WS Bookwell Oy: Juva

Väestöliitto. 2010. Hämtad 12.12.2011. Tillgänglig www: http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/kasvu_ja_kehitys/

Öhrman, Anders 2006. *Komma ut, berättelser från garderoben*. WS Bookwell: Finland

Opublicerade källor:

Ung man, intervju 19.9.2011

Man, intervju 21.9.2011

Kvinna, intervju 23.9.2011

BILAGOR

Tutkimus nuorten kokemuksista, saavatko he riittävästi tukea seksuaali-identiteettiin liittyvässä pulmissa

Taustaa

Opiskelen ammattikorkeakoulu Noviassa yhteisöpedagogiksi. Ystäväpiirini kuuluu eräs mies, joka kertoi omista vaikeuksistaan. Aikuistuuessaan mies tajusi olevansa homo. Hän pohti huomiotaan ja mietti asioita, kunnes ne muuttuivat niin ahdistaviksi, että hän yritti tappaa itsensä. Hän koki, ettei saanut tukea mistään, sillä ei halunnut järkyttää ympäristöään. Tämä tarina kosketi minua. En itse ole läpikäynyt kriisiä seksuaalisen identiteettini kanssa, mutta ihmisenä ja tulevana yhteisöpedagogina aloin miettiä, miten yhteiskunta voisi auttaa näitä nuoria ja estää itsemurhia.

Tutkimus

Tutkimus tapahtuu kvantitatiivisen tutkimuksen kautta. Nuorille jaetaan kyselylomakkeita, joista saan tutkimukseen materiaalia. Itse tutkimuksen kirjoitan ruotsiksi. Setalla on oikeus kaikkeen materiaaliin ja jos setalle sopii niin itse tutkimus sekä tulokset julkaistaan netissä sivulla <http://www.theseus.fi/web/guest/etusivu>. Koska kysely tehdään nimettömänä, vastaajien henkilöllisyys ei käy ilmi tutkimuksessa.

Pyrin selvittämään, kokeeko homoseksuaalinen nuori saavansa tarpeeksi tukea seksuaaliseen identiteetin rakentumiseen muilta tahoilta kuin Seta ry. Tutkimuksessa haluan keskittyä kouluun ja vapaa-aikaan. Haluaisin, että opettajia ja harrastusten ohjaajia opetettaisiin kohtaamaan seksuaalisen identiteettinsä kanssa kipuileva nuori ja neuvomaan häntä eteenpäin sekä tukemaan häntä antamalla tilanteeseen sopivia neuvoja. En väitä, että neuvot olisivat kovinkaan erilaiset kuin heteroseksuaaliselle nuorelle annettavat, mutta luulen, että homoseksuaalisella nuorella on korkeampi kynnys hakea tietoa yhteiskunnallisen keskustelun takia. Haluan tutkimuksellani selvittää, syrjäytyykö nuori seksuaalisuutensa takia, ja mikäli niin käy, haluaisin tutkimustulosten avulla ohjeistaa pedagogoja, miten kohdata homoseksuaalinen nuori.

Lopputulos

Toivottavasti tutkimus herättää keskustelua siitä, miten kohtaamme nuoremme ja miten voisimme pedagogisessa toiminnassa avartaa kasvatustamme enemmän suvaitsevaan suuntaan ja vähentää hetero-olettamusta.

KYSELYLOMAKE

Opiskelen yhteisöpedagogiksi ammattikorkeakoulu Noviassa ja teen tutkimustyötä siitä, millaisena homoseksuaalinen nuori kokee Seta ry:n ulkopuolisen tukiverkoston. Keskityn pääsääntöisesti kouluun ja vapaa-aikaan. Olen kiitollinen vastauksistanne, joita tulen käyttämään työssäni materiaalina.

Kyselylomake täytetään nimettömänä.

Ikä: ____

Sukupuoli:

Mies:____

Nainen____

Muu:____

Olen:

Homoseksuaalinen mies:_____

Lesbo:_____

Bi:____

Trans:_____

Muu:_____

Harrastuksiani ovat

__Liikunta jossakin seurassa

__Liikunta itsekseni/kavereiden kanssa

__Tietokone ja Internet

__TV:n katsominen

__Nuorisotalolla oleskelu

__Taiteen harrastaminen jossakin ryhmässä

__ Muu ohjattua toimintaa. Mikä?_____

Oletko kertonut perheelleni seksuaalisesta suuntautumisestasi?

☐ Kyllä

☐ En

☐ En vielä

☐ En, enkä aio

Oletko aina tiennyt seksuaalisen suuntautumisiesi?

☐ Kyllä

☐ En

Oletko puhunut ystävillesi seksuaalisesta suuntautuneisuudestasi?

☐ Kyllä

☐ En

☐ En, mutta aion

☐ En, enkä aio

Jos olet kertonut seksuaalisesta suuntautuneisuudestasi ystäville / perheellesi, miten he ovat siihen suhtautuneet?

☐ Perheeni ja ystäväni ovat tukeneet minua.

☐ Perheeni on tukenut minua.

☐ Ystäväni ovat tukeneet minua.

☐ En pysty puhumaan asiasta heidän kanssaan.

Kenen perheen ulkopuolisen aikuisen kanssa voit keskustella omista asioistasi ja saada vastauksia kysymyksiisi?

☐ Opettaja

☐ Koulukuraattori

☐ Koulun terveydenhoitaja

☐ Nuorisotyöntekijä

☐ Harrastuksesi ohjaajan

☐ Muu, mikä?

Onko sinulla ollut vaikeuksia hyväksyä itsesi tai seksuaalisen suuntautumisesi?

☐ Kyllä

☐ Ei

☐ En osaa sanoa

Koetko olevasi yksin ajatustesi kanssa?

☐ Kyllä

☐ En

Haluaisitko, että seksuaalinen suuntautumisesi otettaisiin huomioon seuraavissa tilanteissa?:

☐ Koulun diskoissa

☐ Koulun tanssiaisissa

☐ Koulun seksuaalivalistuksessa

☐ Nuorisotilan diskoissa

☐ Harrastuksessa

☐ Nuorisotilan tapahtumissa

☐ Minua ei häiritse heteronormatiiviset tapahtumat

Koetko että sinua syrjitään seksuaalisen suuntautumisesi takia?

☐ täysin samaa mieltä

☐ osittain samaa mieltä

☐ en osaa sanoa

☐ osittain eri mieltä

☐ täysin eri mieltä

Saatko neuvoa seksuaaliseen kanssakäymiseen?

☐ Koulusta esim. terveydenhoitaja

☐ Nuorisotyöntekijältä

___Vanhemmilta

___En mistään yllämainitusta

Saatko vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin?

___Koulusta

___Nuorisotyöntekijältä

___Netistä

___Vanhemmilta

___muu, mikä?

Miten löysit Setan nuorten ryhmään?

___Koulusta neuvottiin

___Nuorisotyöntekijä neuvoi

___Netistä

___Vanhemmat neuvoivat

___Mainoksen perusteella

___Kaveri(t) neuvoivat

___Muu, mikä?

Missä alla mainituissa paikoissa voit mielestäsi puhua avoimesti seksuaalisesta suuntautumisestasi?

___Koulussa

___Harrastuksessani

___Nuorisotalolla

___Kotona

Kenellä alla mainituilla henkilöillä on mielestäsi tarpeeksi tietoa tukea homoseksuaalisia nuoria seksuaalisen identiteetin löytämisessä?

___Opettaja

___koulun terveydenhoitaja

___nuorisotyöntekijä

__harrastuksen ohjaaja

__muu, kuka?

Miten toivoisit, että sinut kohdattaisiin heteronormatiivisessa yhteiskunnassa?

Kiitos avustasi ja mukavaa loppuvuotta ☺